

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

Bakalářská práce

**ČELAKOVSKÉHO PŘEKLAD SCOTTOVY PANNY JEZERNÍ**

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dalibor Tureček, CSc.

Autor práce: Petra Kollouchová

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou Univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 11/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 7. května 2012

.....

Děkuji svému vedoucímu práce prof. PhDr. Daliboru Turečkovi, CSc. za jeho čas, trpělivost a užitečné rady, které mi uděloval na konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Štěpánu Balíkovi, Ph.D. za přeložení polského dopisu z Čelakovského korespondence, na které bych sama nestačila.

## ANOTACE

Cílem práce bylo porovnat český překlad Scottova textu *Panna jezerní* s originálem. V prvním kroku jsem vytvořila bibliografickou základnu, mapující literaturu předmětu. Zdrojem byl *Lexikon české literatury*, monografie o Čelakovském a literárněhistorické syntézy. Následně jsem zmapovala Čelakovského korespondenci a okomentovala ji. Třetím oddílem práce je vlastní porovnávací analýza anglického originálu a českého převodu, přičemž je pozornost zaměřena jak na tematické a motivické prvky, tak i na tvar.

## ANNOTATION

The goal of my bachelor thesis was to compare czech translation Scott's text *The Lady of the Lake* with the original text. In first step I created bibliographical foundation, which conducts a survey about literature of this subject. Source of my survey was *Lexikon české literatury*, monographies about Čelakovský and literary historic synthesis. Next I conducted a survey of his letters and commented on them. Third chapter contains comparative analysis of english original piece and czech translation, attention being focused both thematic components and form.

## Obsah

1 ÚVOD .....	8
2 RECEPCE PŘEKLADU PANNY JEZERNÍ .....	10
2.1 Literárněhistorické syntézy .....	10
2.1.1 Literatura česká devatenáctého století.....	10
2.1.2 Počátky krásné prózy novočeské.....	10
2.1.3 České teorie překladu.....	12
2.1.4 Dějiny české literatury .....	15
2.1.5 Přehledné dějiny literatury české .....	16
2.1.6 Česká literatura od počátku k dnešku.....	16
2.1.7 Trvání v proměně .....	16
2.2 Monografie o Františku Ladislavu Čelakovském .....	16
Monografie, stejně jako syntézy, řadím chronologicky. ....	16
2.2.1 František Ladislav Čelakovský: životopisný nástin (Jakub Malý).....	16
2.2.2 František Ladislav Čelakovský (Miroslav Prokop Haškovec) .....	17
2.2.3 František Ladislav Čelakovský, jeho život a dílo (Josef Horčíčka) .....	17
2.2.4 František Ladislav Čelakovský (Julius Dolanský) .....	17
2.2.5 František Ladislav Čelakovský (Artur Závodský) .....	18
3 KORESPONDENCE .....	21
3.1 O Korrespondencích.....	21
3.1.1 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 1 .....	21
3.1.2 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 2.....	32
3.1.3 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 3.....	33
3.1.4 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 4.....	33
3.2 Shrnutí Čelakovského korespondence .....	34
4 KRITICKÉ SROVNÁNÍ ORIGINÁLU A PŘEKLADU .....	35
4.1 O Panně jezerní .....	35
4.2 Obrozenecký překlad .....	35
4.3 Originál versus překlad .....	36
4.3.1 Co Čelakovský vypouští .....	37
4.3.2 Co Čelakovský nahrazuje něčím jiným.....	38
4.3.3 Písně.....	39
4.3.4 Motivy vyskytující se v originálu i v překladu .....	40
4.3.5 Jazyk překladu.....	41

4.3.6	Poznámkový aparát obou děl .....	41
4.4	Shrnutí analýzy .....	42
5	ZÁVĚR .....	43
6	SEZNAM LITERATURY .....	44
6.1	Primární literatura .....	44
6.2	Sekundární literatura .....	44
7	PŘÍLOHY .....	47

## 1 ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Čelakovského překlad Scottovy *Panny jezerní*. V první kapitole se pokouším shrnout recepci díla, jak se postupně vyhranila v literárněhistorických syntézách, tak v monografiích. V postatě se snažím podat ucelenou recepci díla v nejdůležitějších pracích 19., 20. a okrajově i 21. století. Již předběžně můžeme konstatovat, že Čelakovského překlad byl reflektován ve většině vybraných prací, ale přijetí se liší rozsahem a částečně i povahou recepce. Některé práce pouze zmiňují jeho existenci (např. Novák), jiné ho naopak popisují obšírněji. Dokonce ho často srovnávají buď s jinými podobnými díly či překlady té doby (např. Levý) nebo s textem *Panny jezerní* samotným jak v originále, tak i v polském překladu, díky kterému se s dílem seznámil i Čelakovský (např. také Levý). Další kapitola se soustředila na Čelakovského korespondenci s nejrůznějšími literárními osobnostmi 19. století, z nichž mnohé byly jeho blízkými přáteli. Čelakovský se při tom neomezoval na písemný styk jen s českými literáty, ale psal si i s těmi zahraničními, mezi nimiž nechyběl ani Walter Scott, se kterým si také vyměnil dopis. Tato kapitola se pro mě osobně stala tou nejzajímavější, neboť jsem se dozvěděla spoustu tak říkajíc zákulisních informací, které bych při samotném čtení děl nezjistila. Čelakovský byl také schopný si psát v několika světových jazycích, ovládal samozřejmě češtinu, dále angličtinu, němčinu, ruštinu i polštinu. Poslední kapitolou mé práce je samotné porovnání originálu a překladu. Soustředím se na to, co mají díla společná i co je odlišuje. Co se týče dostupnosti původních verzí obou knih, mohu ji hodnotit jako velice dobrou. Scottova *The Lady of the Lake*, je díky množství elektronických knih na internetu, dostupná v několika verzích (například na serveru <http://books.google.cz>). Čelakovského překlad z roku 1828 byl k mé velké radosti snadno dostupný v Akademické knihovně Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Nyní k metodologii mé práce, první kapitola je v podstatě shrnutím všeho, co již bylo o díle napsáno a tvořím zde pouze jakousi kompilaci daného tématu. Nicméně jsem se tu mohla opřít o východiska recepční estetiky, která právě v přijetí díla publikem spatřuje hlavní a vlastní literární aktivitu. Ve druhé kapitole vybírám relevantní části dopisů, které zajímavě doplňují kritické srovnání a přinášejí i cenná data z pohledů různých osobností (především Kamarýta) na postupující překlad. Dopisy, pokud je to nutné, krátce komentuji, místy dodávám informace o jejich adresátech či



autorech. Ve třetí části mé práce se pokouším o komparatistickou textovou analýzu, kdy se zabývám různými rovinami textu. Především jsou to roviny klíčových motivů a motivických celků, styl a jazyk díla. A jak jsem již zmínila výše, hledám společné i rozdílné prvky obou děl. Teoretickou či metodologickou základnou se mi stala především dvě díla, a to *České teorie překladu* od Jiřího Levého a *Rozporuplná sounáležitost* Dalibora Turečka. Z *Českých teorií překladu* pro mě bylo nosné především, že jsem se dozvěděla, jak obecně vypadal obrozenecký překlad. Jaké nároky na něj byly kladeny a jak měl vypadat překlad ideální. Poučné bylo představení romantické metody překladu v opozici s tou klasicistní. Přínosem mi byl v této knize nejen historický přehled, ale také druhá část publikace, která obsahuje stati o překladu od nejrůznější autorů, z nich ty, které jsem četla, mi nadále pomohly proniknout hlouběji do dané tematiky. Za zajímavé hodnotím především Karáskovu: *K otázce, jak překládati* či Jakobsonovu: *O překladu veršů*. Druhý z mých teoretických pramenů kniha - *Rozporuplná sounáležitost*, ač se zabývá dramatem, a to tím německým, byla přesto přínosem pro mou práci. V pro mě klíčové kapitole *Překlad jako křižovatka estetických norem* jsem našla mnoho pohledů, jak lze na překlad nahlížet. Tureček uvádí, co se může lišit mezi originálem a překladem, a poté to na konkrétních příkladech dokládá. Právě tyto rozdíly mezi originálem a překladem mi byly cenným pomocníkem při nahlížení na *Pannu jezerní*, neboť mnoho z nich se mi stalo odrazovým můstkem pro mou textovou analýzu. Pokud bych měla obě díla zhodnotit, jsou napsána s velkým zaujetím pro dané téma. Především dílo Jiřího Levého je dílem velmi významným, neboť shrnuje jak historii překladu, tak nabízí mnoho zajímavých pohledů na překlad a jistě bych ho doporučila komukoliv, kdo má o tematiku překladu zájem a chce se o ní více dovědět.

## 2 RECEPCE PŘEKLADU PANNY JEZERNÍ

### 2.1 Literárněhistorické syntézy

Vybrala jsem sedm literárněhistorických syntéz ze století dvacátého, soustředících se buď konkrétně na století devatenácté, nebo na větší časový úsek české literatury, a v nich jsem hledala zmínky o překladu daného díla. V mé práci jsou vybrané knihy řazeny chronologicky.

#### 2.1.1 Literatura česká devatenáctého století

Z celkem třísvazkové práce kolektivu autorů Josefa Hanuše, Leandra Čecha, Jana Jakubce a dalších jsem podle časového rozdělení děl vybrala díl druhý, v němž v části věnované samotnému Čelakovskému nalezneme poměrně rozsáhlý (oproti jiným dílům) popis překladu právě *Panny jezerní*. Autorem této části je Jan Jakubec. Čelakovský se ve 20. letech prezentoval několika překlady, například Herdrových *Listů z dávnověkosti* či Goethovy *Márinky* (pod tímto titulem publikoval Goethovu hru v originále nazvanou *Die Geschwister*), avšak překlad Scottova veršovaného románu pro něj znamenal složitější práci. Nejprve proto, že dílo Čelakovský nepoznal v originále, leč „v polském překladu Karla Sienkiewicze.“<sup>1</sup> Překládání z jiných jazyků, než z originálu ovšem bylo dobově zcela běžné a nelze je hodnotit jako překladatelův nedostatek. Scottův text Čelakovského nadchl stejně tak jako celou Evropu a označil skotského básníka za Ossiana své doby (viz první z uvedených dopisů v kapitole Korrespondence). Oproti originálu byl Čelakovský nucen změnit formu románu a stejně jako Sienkiewicz zvolil prózu, neboť verš by ho příliš svazoval. Veršované ale zůstaly alespoň četné písně a vsuvky. Při překladu Čelakovský postupoval po příkladu Jungmannově, tedy pokud nenašel v jazyce českém vhodné slovo, vymyslel nové či použil některé z příbuzných jazyků slovanských. Čelakovský toužil po tom, aby česká literatura také měla dílo velikosti románů Scottových, dokonce se o něj sám chtěl pokusit, avšak k samotnému napsání díla nedošlo.[10]

#### 2.1.2 Počátky krásné prózy novočeské

V knize *Počátky krásné prózy novočeské*, která byla dokončena v roce 1945, se Vodička snaží „zařadit Jungmannovu generaci do rámce evropského preromantismu.“<sup>2</sup> Na začátku kapitoly o vlivu Waltera Scotta na českou literaturu zmiňuje autor

---

<sup>1</sup> Jakubec, s. 553

<sup>2</sup> <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=593>

samozejmě jeho historické romány, avšak poznamenává, že prvním Scottovým dílem přeloženým do českého jazyka byla básnická romance, v originále nazvaná *Lady of the Lake*. Jde o příběh, v němž „statný, ale prchlivý a násilnický Roderick bojuje s ušlechtilým Malcolmem o Douglasovu dceru Ellenu“<sup>3</sup> První kapitola *Panny jezerní* byla Čelakovským uveřejněna roku 1826 v *Poutníku slovanském* redigovaném Františkem Bohumilem Tomsou, roku 1828 pak vyšla knižně. Čelakovský nacházel ve Scottovi „moderního Ossiana“<sup>4</sup> a romance *Panna jezerní* opravdu zapadala do tehdejšího kultu Ossiana.[11]

Sienkiewiczův polský překlad ovlivnil našeho autora nejen tím, že se rovněž rozhodl překládat prózou, ale například také tím, že úvodní báseň přeložil tříslabičným veršem. Většina díla je převedena do básnické prózy, která byla velmi příznačná pro celé „obrozenské hnutí preromantické“.<sup>5</sup> Hlavní rámec překladu je typicky Jungmannovský, avšak můžeme nalézt i prvky společné s Lindou či Novotným. Požadavky tehdejšího básnického stylu zastupuje „novotářský slovník s častými rusismy (obradovati, šutky atd.), epitheton, sklon k perifrastičnosti“<sup>6</sup> a další. Vzhledem k převedení verše do prózy má větná výstavba řád, který „člení věty a jejich části pravidelněji a rytmičtěji, než je obvyklé v básnicky aktualisované próze. Perioda podobně jako u Jungmanna v *Atale* a jako u Lindy je určována spíše vzájemným zvukovým nebo významovým vztahem jednotlivých úseků než prostředky syntaktického napětí. Líčení má významné místo, a proto i motivy k sobě řadí prostě bez oné příčinné vázanosti, jaká vyznačuje dějovou prózu a vypravovací periodu staršího slohu.“<sup>7</sup> Pro lepší demonstraci daného stylu uvádí Vodička dva úryvky *Panny jezerní* z prvního a třetího zpěvu, na nichž je zřetelně vidět jak inspirace z klasické Homérské poezie, tak i přírodní bardské poezie:[11]

„Pohlídaje s kolmého pohoří u vytržení a v podivu náhle cizinec zvolá: Jakéby tu stanoviště bylo pro skvostnost knížecí neb chrámy velebné! Hrdý hrad na tomto smělém štítě; tu klidné dolině sídlo panské; opodál tamto na luhu vížka pošmourného kláštera. Jak vesele lovčí trubka káratiby mohla po jezeru váhavé zoře; jak sladce znělaby tu pod večír loutna milencova, anoby hájové trvali v tichu. A kdyžby půlnoční luna umývala své

---

<sup>3</sup> Vodička 1948, s. 302

<sup>4</sup> Tamtéž.

<sup>5</sup> Tamtéž.

<sup>6</sup> Tamtéž.

<sup>7</sup> Vodička 1948, s. 303

*líce v těchto stříbrotocích, jak slavném ucho vnímalo vzdálené hymny pobožného jitřní. Zatímby hloubný zvonů zvuk probouzel nábožného na onom ostrůvku poustenníka k východu z poušťky a k modlení růžence za každým udeřením. – A tak trubka, loutna, zvon a všecko by volalo hosta zbloudilého k hodům přívětivým a k světlým kobkám.*

(I. zpěv, 15; str. 19 – 20)

*Jitro letní obráží své zoře na blankytných vodách Katrinu; ranní větrík lahodný a tichý tu listím zachvívá, tu libá jezero, a jezero zradostněné, jak bázlivá dívka v mírném drkotá plesu; stínové hor leží na lůně jeho v pochybném šeru, jako štěstí čekané v oku obraznosti. Lilie vodní vztyčují proti zásvitu dnovému stříbrné kalíšky. Probuzená srna vyvodí plod svůj v orošenou paseku. Mizí s vrchů šeré mlhy a jeví se jiskrami osutá bystřina. Skřivánek v oblaky se hříže tone v radovánkách; kos a kropenatý drozd hvízdá z roštin a kapradin pozdravení jitřní, a v odpověď hrdlička vrká mír, poklid a lásku.*

(III. zpěv; str. 70) “<sup>8</sup>

Vřele uvítal tento překlad právě Jungmann, kterému se úryvky rukopisu dostaly do rukou již v roce 1825 a po jejich přečtení následovaly verše, které Čelakovskému poslal:

*„Ty, jenž slovensky líbezně hlaholíš Waltrové zvuky,  
Bud’- li líčíš divé honby, bud’ vlnky zčeřena plesa,  
A po vlnkách lepotvárnou veslující převoznici:  
Ó! Do českých dějin chrámu nech vstoupí tvoje Uměna,  
Slovenské najde Malcolmy, slovenské najde Elleny.”<sup>9</sup>*

Vodička poté zmiňuje další Scottovo dílo, a to především jeho historické romány, jimž vévodí *Waverley*.

### 2.1.3 České teorie překladu

*České teorie překladu* jsou první monografií mapující teoretické myšlení o překladu 19. století, a tudíž v ní není opomenut ani Čelakovského překlad, který zapadá do doby, která přibližně koresponduje s obdobím západoevropského preromantismu a romantismu. V této době byly typickým jevem převody veršů do prózy. Už v roce 1820

---

<sup>8</sup> Vodička 1948, s. 303

<sup>9</sup> Vodička 1948, s. 304

vychází překlad Youngova *Kvílení aneb rozjímání nočního* od Jana Nejedlého, v tomto duchu pokračuje i Čelakovský svým překladem *Panny jezerní* z roku 1828 a poté i další autoři. „*Prozaické převody veršovaných skladeb se zařadily do vývojových tendencí české prózy vůbec, takže u nás bude třeba lišit aspoň dvě kategorie těchto próz: překlady, jejichž próza je umělecky záměrně ztvárněna, ovšem podle principu jiného než metrického, a překlady doslovné, které jen popisně podávají význam předlohy.*“<sup>10</sup> Jako příklady Levý uvádí za překlad doslovný Šírův *Výbor*, konkrétně ukázky z Homéra a za umělecký převod právě Čelakovského *Pannu jezerní*. Pro Čelakovského nebyl převod do prózy úkolem nijak lehkým, v dopise Karlu Vinařickému zmiňuje, „*že jeho cíle v převodu Krasinského básně Agaj-Chán byly o několik tónů nižší než v Panně jezerní.*“<sup>11</sup> Překlad rytmizovanou prózou lze demonstrovat na jakémkoliv odstavci, a tím zapadá do vývojové linie překladů té doby zahájené Jungmannovým překladem *Ataly* či *Slova o pluku Igorově*. Čelakovský ve své korespondenci také potvrzuje, že pracoval s polským překladem Karola z Kalinowki a právě po jeho vzoru nechává písňe ve verši. Levý nyní uvádí srovnání textu originálního-anglického, polského a toho českého:[13]

*„The crowd’s wild fury sunk again  
In tears, as tempestsmelt in rain.  
With liftedhands and eyes, they pray’d  
For blessing on his generous head,  
Who for his country felt alone,  
And prized her blood beyond his own.  
Old men, upon the verge of life,  
Bless’d him who said the civil strife;  
And mother held their babes on high  
The self-devoted Chief to spy,  
Triumphant over wrongs and ire,  
To whom the prattlers owed a sire:*

---

<sup>10</sup> Levý, s. 131

<sup>11</sup> Levý, s. 131

*Even the rough soldier's heart was moved;  
As if blind some bier beloved,  
With trailing arms and drooping head,  
The Douglas up the hill he led,  
And the Castel's battled verge,  
With sighs resign'd his honour'd charge.*

(Scott, V-29)

*Szaleństwo tłumu łagodzi się łzami, jak burza ściekająca deszczem. Podnosząc ręce i oczy modlą się o błogosławieństwo tej głowie co tak szlachetnie dla kraju się poświęca. Starce z kończyn życia wielbią uśmierzyciela wojny domotej; matki ukazują niemowlętom wodza, który im ojców zachował. Twarde nawet żołnierskie serca wzruszone: jakby za jaką ukochaną trumną z przewróconym orężem ze spuszoną Iowa prowadzą Duglasa i z westchnieniem oddają go straży zamkowej.*

(Karol z Kalinówki)

*Jako chmúra v pršky, tak tu rozlíčenost lidu se v slzy rozplývá. Ruce a oči obracejíce k nebi vzývají o požehnání na hlavu ctihodnou, jenž výše své vlastní pokládá krev národu, pro nějž jediné dýše. Kmetové n srázu života blahoslavi hrdinu, jenž udusil v pýři domácí válku, a matky vyzdvihující dítky ukazují na zachovatele jich otců, on se v oběť vydává a vítězí nad záštím a bezprávím; i otrlé srdce vojákův želem se hnulo: jak by za rakví milého vůdce s nachýlenou tváří a zbraní provázejí do vrchu Douglasu, a ne bez lítosti v zámecké bráně vypouštějí z dozoru čestného vězně.*

(Čelakovský)<sup>12</sup>

„Originál je syntakticky i rýmovým schematem rozčleněn do dvojverší. V Čelakovského próze veršům zhrub odpovídají jednoduché věty a ty jsou spojovány do souřadných dvojic (Jako chmúra v pršky,/ tak tu rozlíčenost lidu se v slzy rozplývá), nebo podvojně členěných složitějších souvětí (Ruce a oči obracejíce k nebi / vzývají o požehnání na hlavu ctihodnou, // jenže výše své vlastní pokládá krev národu, / pro nějž jediné dýše).“<sup>13</sup> Český autor je do značné míry syntakticky nezávislý na polském textu,

---

<sup>12</sup> Levý, s. 131-132

<sup>13</sup> Levý, s. 132

protikladně spojuje větné členy či mění jejich pořadí, a to tak, že vyvrcholení vět posouvá na jejich začátek, čímž „dosahuje výrazné větné kadence; větnému rytmu dále napomáhá sklon k postposici adjektiv a sloves i spojitější větná stavba, takže se věta, na rozdíl od některých odstavců v polské versi, syntakticky nedrobí.“<sup>14</sup> Na rozdíl od Jungmanna se Čelakovského jazyk blíží jazyku střídmému a prostému.

#### 2.1.4 Dějiny české literatury

V druhém svazku *Dějin české literatury* nalezneme zmínku o daném překladu hned několik. V kapitole o preromantismu zpracované hlavním autorem Felixem Vodičkou se mluví o tom, jak je český preromantismus spojen s jinými literárními kulturami, což způsobuje více faktorů: obdobné rysy literatur, překlady cizích děl, která u nás měla značný ohlas, některá se dokonce stávala natolik oblíbenými, že se z nich stával kult. A mezi mnoha jinými díly k nim patřil i překlad *Panny jezerní*, který uspokojoval všeobecnou touhu po dávné historii.[14]

Obdivovatelů Scottovy historické prózy bylo mnoho, například i Václav Kliment Klicpera, který se mu pokusil přiblížit v povídce *Točník*. Čelakovský též obdivoval historická veledíla skotského spisovatele, poté co přečetl *Ivanhoa* napsal: „Kýž bychom my jenom jedním tak vypracovaným původním románem se vykázati mohli.“<sup>15</sup> Přesto si pro překlad vybral dílo ze Scottova mládí - básnickou romanci *Pannu jezerní*, v které, jak již bylo několikrát zmíněno, nachází vize hodné Ossiana a za nějž si získal uznání Jungmannovo.[14]

Část věnovanou Čelakovskému zpracoval v rozsáhlých *Dějinách české literatury* Karel Dvořák, který mluví o tom, že se Čelakovský ve 20. letech věnoval především překladům. Za ty nejvýznamnější označuje Herderovy *Listy z dávnověkosti* a *Pannu jezerní*, kde je vyprávěn příběh „o vzpouře a smíření horského kmene se skotským králem.“<sup>16</sup> Oproti veršovanému originálu zvolil český básník rytmizovanou a kadencovanou prózu, která odpovídala dobovému požadavku na zvláštní a nezvyklý styl. Výjimku tvořily písňové vložky, které ponechal ve veršované formě. Pokud srovnáme *Pannu jezerní* s Jungmannovými překlady po stránce lexikální, je Čelakovského jazyk poněkud prostší a střídmější.[14]

---

<sup>14</sup> Levý, s. 133

<sup>15</sup> Vodička 1960, s. 212

<sup>16</sup> Vodička 1960, s. 288

### 2.1.5 Přehledné dějiny literatury české

Ve velmi rozsáhlé knize Arneho Nováka, čítající 1804 stran není ani možné tak rozsáhle popisovat jediný překlad, tak jak tomu bylo u předcházejících syntéz. Novák Čelakovského básnické překlady shrnuje ve výčtu, kde nechybí ani mnou hledaný překlad. *Po Listech z dávnověkosti a Marince* uvádí „prosaické přestrojení veršované *Panny jezerní od Waltera Scotta*.“<sup>17</sup>

### 2.1.6 Česká literatura od počátku k dnešku

Tato kniha, koncipovaná spíše jako pomůcka ke středoškolskému studiu, překlad *Panny jezerní* vůbec nereflektuje.

### 2.1.7 Trvání v proměně

Haman ve své knize s podtitulem *Česká literatura devatenáctého století* zmiňuje daný překlad opravdu velmi okrajově v kapitole o Karlu Jaromíru Erbenovi, kde mluví o jeho satíře *Dobrodružství cestujících*, v níž naráží na Čelakovského a jeho překlad, představuje ho (Čelakovského) postava Františka Lidopera, v části kdy v jednom malém městě potkal kožešníka, který předváděl různé zboží a také kabát jistého anglického lorda, jímž je míněn Scott. A právě jeho dílo *Pannu jezerní* Čelakovský přeložil, toto se však dozvídáme až z příložené závorky a ještě v kapitole, která není ani Čelakovskému věnována.[27]

## 2.2 Monografie o Františku Ladislavu Čelakovském

Monografie, stejně jako syntézy, řadím chronologicky.

### 2.2.1 František Ladislav Čelakovský: životopisný nástin (Jakub Malý)

Knihou Čelakovského současníka Jakuba Malého, ve které čerpá autor především z vlastních vzpomínek, vyšla v roce Čelakovského úmrtí, tedy r. 1852. Ač jde o pouze dvacetí stránkovou publikaci, na svou délku je podrobná. Překlady *Panny jezerní* je věnován poměrně dlouhý odstavec informující o tom, že dílo vyšlo roku 1828 a náš autor nahradil vázanou formu díla originálního prózou „*horující, vysokoletou*.“<sup>18</sup> V této knize píše Malý, že sloh této romance se velmi liší od jeho předchozích prozaických děl, především se v ní objevují nové rozměry, snaha najít krásu v nepřirozenosti obsahuje „*řeč, která unavuje ducha co by měla baviti mysl*.“<sup>19</sup> Převodem tohoto díla se

---

<sup>17</sup> Novák, s. 346

<sup>18</sup> Malý, s. 7

<sup>19</sup> Malý, s. 7



Čelakovský nesnažil o odklon od stylu, ve kterém ho následovala tehdejší nově nastupující próza, ale chtěl vytvořit nový druh nevázané řeči, který by stál na pomezí mezi prózou a poezií. V dalším hodnocení je Malý snad jako jediný z autorů písčích o tématu daného překladu kritický. Zároveň však Čelakovského velmi chválí pro něj samého, doslova píše: „*Jakkoliv pak ten pokus se jemu nepodařil, musíť se předce uznati, že i v tom svém zblouznění počínal sobě Čelakovský opravdu geniálně, směle si raze dráhu po výšinách neschůdných.*“<sup>20</sup> Malý je tedy jediným ze zmiňovaných autorů, který hodnotí Čelakovského pokus o překlad jako nepovedený. Po tomto shrnutí Čelakovského snažení dodává, že Walter Scott poslal našemu autorovi lichotivé psaní s díky za zasláný výtisk překladu. Malý překladem *Panny jezerní* uzavírá první kapitolu literární tvorby Čelakovského s konstatováním, že v ní Čelakovský ukázal své schopnosti a dovednosti a až později „*nám podává již zralé jejich plody.*“<sup>21</sup> Nakonec Malý dodává, že ke stylu, kterého Čelakovský použil v *Panně jezerní* se již nikdy nevrátil.[3]

### 2.2.2 František Ladislav Čelakovský (Miroslav Prokop Haškovec)

V Haškovcově knize nenalzáme o překladu *Panny jezerní* žádnou zmínku.

### 2.2.3 František Ladislav Čelakovský, jeho život a dílo (Josef Horčička)

V kapitole *Z překladů Čelakovského* píše Horčička, že se Čelakovský zabýval překladatelstvím již od začátku své spisovatelské dráhy. Věnoval se především básnickým překladům ze slovanských jazyků, dále také z dalších evropských jazyků, angličtiny či němčiny. A co se týče prozaických překladů, neopomíná Horčička Goethovu *Márinku*, *Listy dávnověkosti* od Johanna Gottfrieda Herdera a v neposlední řadě *Pannu jezerní* Waltera Scotta. Existenci překladu tedy pouze konstatuje, bez bližšího komentáře či analýzy. Dále uvádí autor monografie několik ukázek ze zmíněných i dalších překladů, Scottova báseň mezi nimi nefiguruje.[8]

### 2.2.4 František Ladislav Čelakovský (Julius Dolanský)

Monografii Julia Dolanského z roku 1952 lze shledat jako velmi tendenční a jistě ovlivněnou dobou, ve které vznikla. Proto je velmi orientována především na Rusko a i první zmínku o překladu nalezneme v kapitole *Pozvání do Ruska*. Dolanský mluví o tom, že Čelakovský byl ve svých třiceti letech na „*vrcholu své mladé slávy.*“<sup>22</sup>

---

<sup>20</sup> Malý, s. 7

<sup>21</sup> Malý, s. 7

<sup>22</sup> Dolanský, s. 19

Prezentoval se nejen vlastní tvorbou, ale i svými překlady, z nichž Dolanský vybírá, jako již mnozí autoři po něm i před ním, Goethovu *Márinku*, Herderovy *Listy z dávnověkosti* a samozřejmě také, jak Čelakovský „zpracoval básnickou prózou *Pannu jezerní od populárního tehdy spisovatele Waltera Scotta*.“<sup>23</sup> O několik stránek dále se k *Panně jezerní* znovu vrací, když říká, že Čelakovský ani přes to, že choval vřelé city ke Slovanstvu, nezanevřel na ostatní vyspělé evropské národy. Přeložil nejen již zmíněnou *Pannu jezerní*, ale překládal z anglické literatury také Shakespeara. Velmi dlouho udržoval písemný styk s Johnem Bowringem, jak píše Dolanský. Toho zmiňují především proto, že v další kapitole budu uvádět některé z jejich dopisů. V Dolanského kratší monografii nacházíme opět pouze zmínku o překladu, o jeho analýzu se nepokusil.[12]

### 2.2.5 František Ladislav Čelakovský (Artur Závodský)

Knih Artura Závodského je z vybraných monografií tou nejrozsáhlejší, čítá 648 stran. Proto také část věnovanou Walteru Scottovi a Čelakovského přebásnění jeho díla lze považovat za poměrně podrobnou. Nejprve se dozvídáme něco o samotném autorovi *Panny jezerní*, začínal jako sběratel lidové tvorby a básník. Roku 1914 se odstartovala jeho kariéra jako spisovatele historických románů, neboť vyšel první z nich: *Waverley*. A především tyto romány poutaly pozornost našich autorů v čele právě s Čelakovským, „který si uvědomil, čím by se takové zobrazení národní minulosti mohlo stát pro naše obrozenské hnutí.“<sup>24</sup> Po přečtení Scottova pravděpodobně nejznámějšího románu *Ivanhoe*, napsal v dopise Kamarýtovi, že by si přál, aby český národ měl také alespoň jeden takový román. Naše dějiny podle něj představují nepřeborný zdroj inspirace, nejvíce zdůrazňuje prostřední století.[15]

Čelakovského okouzlení anglickým spisovatelem přišlo již roku 1822, kdy ho označil, jak již bylo mnohokrát zmíněno, „za pravého *Ossiana našich časů*.“<sup>25</sup> Se Scottovým dílem se neseznámil poprvé v originále, nýbrž skrze polský překlad Karola Sienkiewicze, který byl knihovníkem rodiny Czartoryjských v Pulawách.<sup>26</sup> Poté, co si Čelakovský přečetl *Pani jeziora*, rozhodl se ji také přeložit. „Už v listopadu r. 1824 oznamuje Kamarýtovi, že má v rukou přetlumočený 1. zpěv; předstírá, že pochází „od

---

<sup>23</sup> Dolanský, s. 19

<sup>24</sup> Závodský, s. 136

<sup>25</sup> Závodský, s. 136

<sup>26</sup> Pozn.: Czartoryski-významná knížecí polsko-litevská rodina, jejíž část žila v Pulawách (zhruba 130 km od Varšavy), kde zanechala nádherný palác. V krakovském muzeu rodiny visí známý obraz Dámy s hranostajem.[16]

*jistého známého.*<sup>27</sup> Blíže se o tomto dopise zmíním v části Korespondencí. V dalším z dopisů J. V. Kamarýtovi datovanému 20. ledna 1825 vysvětluje, proč zvolil pro svůj překlad prózu. Především anglický jazyk je podle něj příliš stručný, na rozdíl od toho českého. Dále rým by ho příliš svazoval, avšak bez něj to také nelze, proto hodlá následovat příkladu polského a *Pannu jezerní* přeloží prózou, ale některé zpěvy ponechá ve formě veršované. Dílo bylo dokončeno až roku 1827, neboť Čelakovský byl nucen práci kvůli špatným životním okolnostem několikrát přerušovat.[15]

Již Linda svou knihou *Záře nad pohanstvem* signalizuje touhu české literatury po připomínání české historie a Scottova *Lady of the Lake* přesně zapadala do tohoto rámce. „*Malebná pitoresknost, záliba v romanticky divokých krajinách této „básnické romance ze skotských hor“ libující si v líčeních, dobře zapadla do doby, která se kochala minulostí a uctívala Ossiana.*“<sup>28</sup> Poté Závodský zmiňuje, že překladem se zabývají ve svých knihách Felix Vodička a Jiří Levý. Vodičkova tvrzení zde také shrnuje. Vodička podle něj říká, že Čelakovský překlad zpracoval po vzoru Jungmannovu, nachází v něm společné prvky nejen s Josefem Lindou, ale i prvky Homérovské poezie. Co se týče stavby díla, Čelakovský volil pro překlad rytmizovanou prózu, písňové vložky ponechal ve verši. Básnický styl preromantismu je v díle zastoupen hned několika prvky, mezi něž patří rusismy, „*důraz na epiteta, sklon k perifrastičnosti. Větná výstavba je nesena zřetelnějším řádem, jak je vysvětleno při prozaickém překladu veršů. Perioda „je určována spíše vzájemným zvukovým nebo významným vztahem jednotlivých úseků než prostředky syntaktického napětí.*“<sup>29</sup> Slova vybral Čelakovský ve srovnání s Jungmannem prostěji. Závodský konstatuje, že i Jiří Levý přichází se stejnými tvrzeními.[15]

Vzhledem k tomu, že Čelakovský postupoval podle Jungmannových uměleckých postupů, byla jedna z prvních reakcí na překlad *Panny jezerní* právě od „*baťušky*“ („*baťuška, báťuška, -y m(r) (v rus. prostředí) důvěrné oslovení otce n. váženého muže; lid. pojmenování cara*“<sup>30</sup>, zde je takto označen Jungmann). V srpnu 1825 získal Jungmann dva zpěvy, jak si je sám vyžádal a nadšeně prohlásil:

„*Ty, jenž slovensky líbezně hlaholíš Waltrové zvuky,  
Bud' li líčíš divé honby, bud' vlnky zčeřena plesa,*

---

<sup>27</sup> Závodský, s. 136

<sup>28</sup> Závodský, s. 137

<sup>29</sup> Závodský, s. 137

<sup>30</sup> Petráčková, Kraus, s. 96

*A po vlnkách lepotvárnou veslující převoznici:  
Ó! Do českých dějin chrámu nech vstoupí tvoje Uměna,  
Slovenské najde Malcolmy, slovenské najde Ellen.<sup>31</sup>*

Dalším, komu Čelakovský svůj překlad poslal, byl samotný Walter Scott, který mu poslal odpověď 19. dubna 1828. V ní stálo, že je to pro něj velká pocta, kterou ani neočekával. Scott však češtině nerozumí, proto si nemůže překlad přečíst, avšak jeho vděčnost zůstává. Dopis vyvolal radost v celé Praze, Čelakovský napsal v dopise Kamarýtovi: „že list Walt. Scotta většího divení dosáhl, než kdyby od F. [císaře Františka, A. Z.] pocházel etc. Slečny Stenberg. si ho vyžádaly k pohlédnutí, a s největší vroucností jméno líbaly.“<sup>32</sup>

---

<sup>31</sup> Závodský, s. 137-138

<sup>32</sup> Závodský, s. 138

### 3 KORESPONDENCE

#### 3.1 O Korrespondencích

V této kapitole budu zpracovávat úryvky z Čelakovského korespondence, která je uspořádána do čtyřdílné knihy *Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského*. Vybrala jsem pouze úryvky, které se týkají *Panny jezerní*, někdy přidávám i okolní kontext. Části dopisů budu, pokud to bude vhodné, komentovat.

##### 3.1.1 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 1.

*„Nic jsi nečetl ještě od Waltera Skota? Nejnovější anglický básník, - ale jaký to romantik! Pravý Ossian našich časů. Já četl od něho v polském přeložení: Pani Jeziora. (The Lady of the See.) nebo jak. V 6. zpěvích.“<sup>33</sup>*

V prvním relevantním dopise píše Čelakovský Kamarýtovi<sup>34</sup> o svém objevu mezi skotskými autory a podivuje se, že Kamarýt od něj (Scotta) ještě nic nečetl. Čelakovský se seznámil s dílem *Panna jezerní* v polském překladu. A sám si není jistý názvem díla v originále, označuje jej za *The Lady of the See*.

*Také od jisté doby mi nedaly spát kouzelnické romány Waltera Scotta psané anglicky, přestože jsem je četl v překladu, byl jsem jimi uchvácen. Připojuji tedy začátek mého překladu: Panna jezerní (The Lady of the Lake) a nepochybuji, že by se ti nelíbila. Tolik půvabu, tolik fantazie, národnosti, originálnosti, tolik barev nenajdeš u žádného básníka. Budeš-li pilnější v psaní (dopisů) svému Ladislavovi i on Ti slibuje na oplátku, že ke každému dopisu přidá kousek tohoto překladu a přidávám nyní ještě 100 000 polibků. Sbohem!<sup>35</sup>*

Na začátku dopisu z 2. prosince 1824 Čelakovský vysvětluje, že Kamarýtovi píše polsky, neboť se v tomto krásném jazyce potřebuje procvičit. Poté chválí velmi dílo Scottovo, také připojuje část překladu. A pokud mu Kamarýt bude často psát, slibuje

---

<sup>33</sup> Bílý 1907, s. 162

<sup>34</sup> Pozn.: Josef Vlastimil Kamarýt-rodák z Velešína u Českého Krumlova; básník, sběratel folklóru, překladatel [19]

<sup>35</sup> Pozn.: Originál: „*Takže z niejakiego czasu obudziły mię do trudzenia się około angielskiego języka czarodziejskie romansy Waltera Skota, któremi, chociaż w przekładzie ich czytałem, zachwycony zostałem. Przykładam więc początek tłumoczenia mego: Panna Jeziora (The Lady of the Lake) niewątpiąc, weby się niemiała i tobie spodobać. Tych wdzięków, tej fantazyi, narodowości i oryginalności, tych kolorów, nie znajdziesz przy żadnym poecie. Będziszli pilniejszym w dopisowaniu do Ladysława twojego, i on ci wzajemnie obieca, przyłączyć ku każdemu listu kawałek tego przekładu, przydawając na teraz jeczce sto tysięcy pocałowań. Z Bogiem!*“ (Bílý 1907, s. 209)

mu posílat části svého překladu. Což, jak můžeme posoudit z dalších dopisů, Kamarýt příliš nedodržel a Čelakovský mu proto, ale i z jiných příčin, příliš ukázek neposílal.

*„Nečetl jsi nic z Walter Skotových spisů? – Mám právě doma přepsaný jeden zpěv od jistého známého českým přeložením, kterýbych ti někdy k přečtení poslal. Nechce jej však vydati, až prý bude všech 6 zpěvů přeloženo.“<sup>36</sup>*

V tomto dopise datovaném 11. listopadu 1824 Čelakovský Kamarýtovi znovu připomíná, aby si přečetl něco ze Scotta. A poté naznačuje, že má doma přeložený zpěv od jistého známého, tím však míní svůj překlad. Také píše, že překlad chce prezentovat až celý, což později nedodrží.

*„Skot arci orig. ve verši, však rady té uposlechnouti nemohu, bych jej též veršem překládal; jazyk anglický, zvláště Skotův, tuze stručný, a to nejde tak v českém, leda bych chtěl Neskota vytvořiti, jakož mám před sebou německé přeložení veršem, kde kolikrát myšlenky přicházejí, o nichž se Skotovi ani nesnilo, a mnoho pěknějších vypuštěno. Krom toho by mne rým tuze vázal, a bez rýmu to zhola nejde, leč by tu zas byla prosa. Já se raději držím překladatele polského Szenkiewicza, který též prosou překládá, (nyní jak v novinách stojí) již 4tý román na polský jazyk. Jest však mnoho zpěvů mezi tím, které i já veršem překládati míním.“<sup>37</sup>*

Obsah tohoto dopisu byl často citován či použit ve výše zmíněných monografiích a syntézách, proto si myslím, že není nutno jej příliš komentovat. Snad jen, že je opět adresován Kamarýtovi. Čelakovský uvádí své důvody, proč překládá *Pannu jezerní* prózou, mezi nimi například i to, že veršovaný německý překlad pak přináší mnoho myšlenek, které v díle nejsou, a na druhou stranu jich také mnoho vynechává. Chce se držet příkladu Szenkiewiczova, který již čtvrtý román Scottův do polštiny přeložil.

*„Odpust', že krátce a špatně píšu; mám plné ruce díla, to vidíš mi ani času nezbyvá na opsání listu ze Skota. První zpěv již brzo hotov. Vale et fave!“<sup>38</sup>*

Další krátká zmínka pro Josefa Vlastimila Kamarýta, kde si Čelakovský stěžuje na nedostatek času, ale zároveň slibuje, že brzy dokončí 1. zpěv.

*“Skot – první zpěv hotov, a dále Bůh! na druhý měsíc se začne druhý.“<sup>39</sup>*

---

<sup>36</sup> Bílý 1907, s. 244

<sup>37</sup> Bílý 1907, s. 247-248

<sup>38</sup> Bílý 1907, s. 249

Čelakovský sděluje své nadšení Kamarýtovi, neboť přeložil první zpěv a do měsíce se chystá začít s druhým. Což zprvu vypadá nadějně:

*„K sv. Janu, jak píšeš tedy hodláš k nám do Prahy. Nu, jen slovo drž. Dva zpěvy Panny jezerní tě přivítají.“<sup>40</sup>*

Ale vše nejde podle Čelakovského představ, jak zmiňuje v dalším dopisu svému příteli Kamarýtovi:

*„Ze Skota bych ti též něco poslal, ale nevím kde jsem zůstal, a 2hým ještě nejsem na konci. Jde to zdlouha. Někdy není chuti, a jindy času.“<sup>41</sup>*

Tedy Čelakovský i přes své prvotní nadšení shledává práci na překladu těžkou a zdlouhavou.

*„Slíbil jsem ti, že ti odešlu 2 zp. Skotta, ale pohřichu! vyžádal si je ondyno bam. k přečtení, a posud mi je nevrátil, říkat mu o ně nechci; musíš tedy počekati.“<sup>42</sup>*

V dalším dopise má sice již dva zpěvy hotové, ale nemůže je Kamarýtovi ještě poslat, neboť si je vyžádal Jungmann, jehož nadšenou reakci jsme si mohli přečíst u Vodičky či Závodského.

*„Až jen budou Slované všecky tyto drahocennosti pohromadě míti – jaká to krásná povaha toho lidu vsudy vystkvívá, a němůž, podle mého nynějšího nahlédnutí pěknějšího a věrnější. zrcadla býti, jako zpěv nár. Skota mého 2 zp. rád bych ti poslal, ale nemaje než jeden opis, netroufám si, aby snad nepřišel někde k ztracení, však jej čísti budeš, a se mnou přijedeš do Prahy. Zatím ale, chcešli spisy Skot. Německy čísti, těmi posloužit mohu, an Vídeňské vydání beru.“<sup>43</sup>*

Čelakovský se velmi těší, až celé dílo bude hotové. Obdivuje se skotskému národu, tak jak ho popsal, podle něj věrně, Scott. Poté opět s Kamarýtem řeší zaslání druhého zpěvu, ale k tomu nedochází, neboť se bojí, že by se mohl ztratit a on jinou verzi nemá. Nabízí mu však možnost číst Scotta v německém překladu.

*„Vlastimil se též s ničím nepřihlásil. Mne pořád loudí k sobě ven, nevím, nač bych šel, kdyby mi aspoň psal, že ma asi tré rukopisů – nu tobych se nezdrahal; já jej*

---

<sup>39</sup> Bílý 1907, s. 252

<sup>40</sup> Bílý 1907, s. 254

<sup>41</sup> Bílý 1907, s. 258

<sup>42</sup> Bílý 1907, s. 259

<sup>43</sup> Bílý 1907, s. 264

*předc stále do Prahy vybízím na 3 zpěvy Skota, ten za to stojí, on však předc stále váhá, eh, vem ho vlk, ať si zamrzne mezi svými Žižkovci.* <sup>44</sup>

Jde sice o dopis Kamarýtovi, ale Čelakovský ho pojal, jako kdyby šlo o dopis pro někoho jiného, a na Kamarýta si stěžuje. Vyčítá mu touto osobitou formou, že ho stále zve k sobě, ale přitom se nemá čím prezentovat. Naproti tomu Čelakovský má hotové tři zpěvy *Panny jezerní* a kvůli nim Kamarýt nepřijede.

*„Větší částku z Panny jezerní přinesu na Velkon“* <sup>45</sup>

Čelakovský píše, že přiveze Kamarýtovi část *Panny jezerní* do Velkon, čímž myslí (jak zmiňuje Bílý) Klokoty, které jsou nyní předměstskou částí města Tábor.

*„Zpropadenče! aspoň bych vzal Bürg. do rukou, a ještě asi 5 ballad dotrhl. Nic? hm – Počkej jen, počkej! až já vylezu s Jezerní – budeš svého lenošení pykati. Již polovička dotrhnuta a začátkem jara se pustím do druhé“* <sup>46</sup>

Čelakovský se poněkud svérázným, až drsným a posměvavým způsobem snaží Kamarýta přimět k překládání Bürgerera. A také přidává, že má již polovinu *Panny jezerní* hotovou.

*„Dříve musí býti Panna jezerní na světle, a pak i nějaká panna z českých hájů. – Ale poslyš jak má Ellena včera třetí zpěv dozpívala. Představ sobě ji s otcem u vyhnanství v pusté pusté jeskyni na Benvenu, kde byt samých příšer a strašidel, kam jedva se promkne o polednách sluneční paprslek. Představ si, ana v této strašné sluji, s Alan-banem na harfu hrajícím touto písni oslavuje rodičku Boží:*

I.

*Zdrávas Maria! panno tichá!  
V pohromách se hvězdo skvoucí!  
Z pouště k tobě nouze vzdychá,  
Uslyš dívky prosby vroucí!  
Tvé k vyhnancům slitování  
Sejdiž v to skalí potvorné;  
Panno, dívky slyš volání,  
Matko, dítě slyš pokorné!  
Zdrávas Maria!*

2.

*Zdrávas Maria! panno čistá!*

---

<sup>44</sup> Bílý 1907, s. 267

<sup>45</sup> Bílý 1907, s. 270

<sup>46</sup> Bílý 1907, s. 274



*Naše lůžko, skalné hrany –  
Tváli k nám se ruka chystá,  
Promění se v měkké stany;  
I těch větrů teskné lkání  
Splyne v dechy blahotvorné;  
Panno, dívky slyš volání,  
Matko, dítě slyš pokorné!  
Zdrávas Maria!*

3.

*Zdrávas Maria! panno jasná!  
Schyl se k nám, a příšer hejna  
Podoba tvá velekrásná  
Vypudí z jejich tu tejna.  
Rádi, tvá jen moc kdy chrání,  
Snesem losy nám úporné;  
Oh, za otce slyš volání,  
Matko, dítě slyš pokorné!  
Zdrávas Maria!*

*Což bych ti rád celou tu polovičku k přečtení poslal, ví, žeby třeba dosti chatrné mé přeložení, předce se ti zalíbilo; ale nemohu jediný opis z ruky vydati, a za druhé míním, aby tebe buď v Praze má Panna někdy uvítala, anebo k tobě se mnou se ubrala. Lepšího věru nic nyní nemám pro tebe. Však co se vleče, neuteče, a schované se hodí, ať tak dím po San chopansovsku.*<sup>47</sup>

Nyní už se ke Kamarýtovi přeci dostává části překladu a to konkrétně Ellenina píseň v doprovodu harfy, v níž oslavuje Pannu Marii. Čelakovský pro Kamarýtovu lepší orientaci také píseň zasazuje do děje, kdy ji Ellena zpívá v strašidelné jeskyni Benvenu, kde jsou s otcem ve vyhnanství. Jde o výjev z konce třetího zpěvu. Poté opět Čelakovský píše, jak rád by mu celou půlku díla zaslal, ale nechce ho dát z rukou. Nabízí Kamarýtovi spatřit překlad při návštěvě Prahy, anebo až on (Č) pojedje za ním. A omlouvá se, že nepřeložil více.

*„Což pak dělá vaše „panna jezerní“? Těším se srdečně na ní.“*<sup>48</sup>

První z úryvků dopisů s vybranou tematikou, který je adresovaný Čelakovskému. Je od Marie Antonie<sup>49</sup>, která se zajímá o pokrok v překladu a vyjadřuje nadšení.

---

<sup>47</sup> Bílý 1907, s. 275-276

<sup>48</sup> Bílý 1907, s. 299

<sup>49</sup> Pozn.: Marie Antonie-vl.jm. Josefa Pedálová – „autorka sentimentálních povídek s mravoučnou a náboženskou tendencí v katolickém duchu,“ (Květa Homolová, Lexikon české literatury 2000(3/I M-O), s. 118) jméno Marie Antonie přijala po vstupu do kláštera a podepisovala jím i svá literární díla, v literární práci ji povzbuzoval F. L. Čelakovský (vážil si jí jako jedné z prvních českých spisovatelek i jako člověka)[20]

„Dnes sobě, milý ty! více pohovoříme, nežli jsem onehdy mohl; vím že se na mne mrzíš, na mne váhavého, líného a dvadcet jiných – ého (mezi co i zamilovaného) dopisovatele. Zajisté má milostná dívka tolik mi času ubírá, že se všem listům jak možná a dokud možná vyhýbám, věř, že bych ještě ani dnes tobě nepsal. A jakáž to dívčina? – Milý brachu, víš tamta na jezeře! – Již jsem se na samým takřka kradených chvilkách paterem zpěvů prohnal a nastupuji právě dnes šestý a poslední, a rád bych i ten již za dva as měsíce, totiž do jara dohotovil. Pak přijedu šesterem, jakož svatosvatý úmysl mám, asi na tři dny k mému Kamarýtovi. Ještěs mi ani nepsal, jak se ti moje přeložení líbí, a již jsi celý zpěv v Pout. Četl, a což můj Karthon?“<sup>50</sup>

Čelakovský se v dalším z dopisů Kamarýtovi omlouvá, že mu příliš nepíše, neboť má málo času. Je plně zabrán do práce na překladu, jehož už dokončil pět zpěvů a poslední chce dopsat do dvou měsíců. Poté slibuje Kamarýtovi návštěvu. Dále se ptá, zda četl první zpěv v časopisu *Poutníku slovanském*<sup>51</sup> a také ho zajímá Kamarýtův názor na *Karthon*, čili zpěv Ossianův.

*Budu potěšen, pokud uvidím tvůj (Váš) překlad Panny jezerní, kterého doufám dostanu dvě kopie, jelikož bych rád jednu dal siru Walteru Scottovi, jelikož by to pro mě bylo výtečně užitečné.*<sup>52</sup>

První z Bowringových<sup>53</sup> relevantních dopisů, kde žádá Čelakovského o zaslání dvou výtisků jeho překladu, neboť by rád jednu kopii daroval Scottovi.

„Čtu v *Musejníku* oznámení nově vyšlých českých kněh, a na čele – *Pannu jezerní* z *Waltera Skota* od Čelakovského!“ *totě milé ohlášení z nenadání. Kdybys tak ještě něco z něho nám chtěl podati cožbychom byli vděční, neboť víme čeho nám třeba.*“<sup>54</sup>

---

<sup>50</sup> Bílý 1907, s. 301

<sup>51</sup> Pozn.: *Poutník slovanský*- „*Beletristický a naučný časopis sborníkového charakteru, v němž se vedle starší konvenční obrozenské tvorby výrazně uplatnily umělecké ambice básnické generace F. L. Čelakovského.*“ (Lenka Kusáková, *Lexikon české literatury 2000(3/II P-Ř)*, s. 1042) Vycházel pouze rok mezi léty 1826-1827. Předchůdce byl časopis *Čechoslav* (byl úředně zastaven), ale *Poutník* na rozdíl od něj vycházel nepravidelně a měl podobu sborníku. [21]

<sup>52</sup> Pozn.: Originál: „*Glad shall I be to see your translation of the Lady of the Lake of which I hope two Copies will come, as I should like to give one to sir Walter Scott, whom are eminently useful to me.*“ (Bílý 1907, s. 331)

<sup>53</sup> Pozn.: Sir John Bowring- anglický spisovatel a diplomat, díky cestování znal mnoho jazyků, jako diplomat se dostal dokonce i do Hong Kongu [31]

<sup>54</sup> Bílý 1907, s. 340

V dopise z 2. února 1828 nalézáme nadšenou Kamarýtovu reakci, neboť na seznamu nově vyšlých knih v *Musejníku* se objevila *Panna jezerní*. Zároveň nabádá k dalšímu překladu Scottova díla.

*„O vaší nové básni (the Lady of the lake) mnoho chvalitebného jsem slyšel; vděčen Vám budu jestli jda příhodou okolo Neureuterova kněhskladu mu řeknete aby mi ji mimo Vašich ostatních spisů které mi (byv vždy od vlasti vzdálen) až potud ještě neznámé oslali po příležitosti rychlého poštovního vozu do Vídeňského Nového města s přílohou ceny která mu bez odkladu odeslána bude zaslal.“*

Milota Zdirad Polák<sup>55</sup> je dalším, kdo vedl s Čelakovským korespondenci a poté co slyšel mnoho chvály na jeho překlad, ho žádá, aby mu jej nechal připsat k dalším objednaným dílům z Neureuterova skladu knih. Slibuje, že peníze co nejrychleji odešle.

*„Vyplulou z jezera pannu tuto ti odesílám, bylať ovšem dříve oznámená, nežli dohotovená. Dámli ještě jednou do Angličtiny; tedy nepochybně Waverley, anebo něco ze Shaksp.“<sup>56</sup>*

Čelakovský zasílá Kamarýtovi *Pannu jezerní* a píše, že pokud by ještě překládal něco z angličtiny, tak Scottovo *Waverley* či něco ze Shakespeara.

*„Vaše národní písně a zčeštění Walter Skotovy Jezerní panny jsem obdržel, a zvláště přeložením poslední básně příjemně překvapen byl; kdež Vaší tak šetrně vybroušení, ale skoupě rozsetí veršové litovati mě přinutili, že celá báseň ve vázané mluvě psána není. Za všechny ty mi tak přívětivě zasláné spisy uctivě Vám děkuji, kýmž, aby oné tak šťastně dovedené přeložení Jezerní panny, Vaší uměnu hlouběji do Anglického světa zavedlo“<sup>57</sup>*

Polák po obdržení překladu píše Čelakovskému svou reakci. Překlad hodnotí kladně, avšak lituje, že jej Čelakovský celý veršem nepřeložil. Děkuje mu za zasláné spisy a doufá, že Čelakovský přeloží i další díla z anglického jazyka.

---

<sup>55</sup> Pozn.: Milota Zdirad Polák-„Preromantický básník a prozaik. Autor monumentálně koncipovaného díla přírodní a reflexivní lyriky *Vznešenost přírody, ohlasových i písňových skladeb a jiné drobné poezie, v próze rozsáhlého cestopisu z Itálie.*“ (Mojmír Otruba, Lexikon české literatury 2000(3/II P-R), s. 1001)

<sup>56</sup> Bílý 1907, s. 342

<sup>57</sup> Bílý 1907, s. 347-348

„Juž, juž chápala jsem se pera: a aj tu' zvuk nikdy neslichaný zavzněl v ucho mé. „Panna Jezerní“ počala zpívati. – Múzy se stišili v obdivu jedna druhé šeptíc, kradmo pravila: „Tuto nadchl Čelákovský.“<sup>58</sup>

Jako součást přání k narozeninám od Marie Antonie přišly Čelakovskému tyto řádky, ve kterých se autorka dopisu obdivuje *Panně jezerní*.

*Zaslal jsem tvůj (Váš) překlad Panny jezerní siru Walteru Scottovi – od té doby přijel do Anglie a včera jsem s ním měl rozhovor a tématem jsi/jste byl ty (Vy). Řekl jsem mu, že si myslím, že by to mohlo poskytnout skvělý delikt, kdyby ti (Vám) napsal pár řádek jako poděkování za tvou (Vaši) knihu, což slíbil, že udělá a pochybuji, že by to pro tebe (Vás) nebylo uspokojením. Pokud je zbaven přetvářky a pýchy natolik jak jen muž může být – a – jak jsem mu řekl – poskytnout ti (Vám) potěšení je být zaslíben v toto povolání, které dává potěšení všem.<sup>59</sup>*

Další z Bowringových dopisů, je již po zaslání díla Walteru Scottovi a Bowring v něm vyjadřuje příslib, že Scott zašle Čelakovskému děkovný lístek.

*Pane! Jsem poctěn kopií Vaší verze Panny jezerní, které jste převedením prokázal více pocty, než mohl autor ve svém vlastním zájmu očekávat. Jsem, jak jste mohl předpokládat, naprosto neznalý Vašeho starobylého jazyka, tedy nemohu překlad posoudit, kniha je pro mě uzavřena a pramen je zapečetěn. Má vděčnost je přesto stejnáa já jse Pane Váš nejvíce oddaný služebník.*

Londýn 19. dubna 1828

Walter Scott<sup>60</sup>

---

<sup>58</sup> Bílý 1907, s. 350

<sup>59</sup> Pozn.: Originál: „I sent your translation of the *Lady of the Lake* to Sir Walter Scott – since then he is come to England and yesterday I had a conversation with him of which you were the subject. I told him I thought it would afford you great delikt if he would write to you a few lines in acknowledgement of your book, which he promised to do and which I doubt not will be satisfactory to you. He is as far removed from affectation and pride as man can be – and – as I told him – to give you pleasure is to be engaged in his vocation which give pleasure to every body.“ (Bílý, 1907, s. 351-352)

<sup>60</sup> Pozn.: Originál: „Sir! I am honoured with a copy of your version of the *Lady of the Lake*, on which you have done the production more honour thau the Author coer expected on ist behalf. Being as you will easily suppose, totally ignorant of your ancienit langure, I can be no judge of the translation which is to me a book closed and a fountain sealed. My sense of gratitude is however the same and I am Sir your most obedient servant. London 19. April 1828. Walter Scott.“ (Bílý, 1907, s. 352)

Tento lístek, jak píše např. Závodský, vyvolal v Praze velké pozdvižení. A i když Scott překladu nerozuměl, tak ho ocenil a Čelakovskému děkuje.

*„Hle, hle málo prý piši a krátce? a ty ani tak málo, ani tako krátces mi neodpovídal. No, no zlehka zlehka stou flintou, aby nespustila! co je tu najednou hněvu! ale dobře, vad' se semnou, ještě více mne peskuj že jsem ještě slávy či Pannu j. nečetl toliko jeden zpěv, a nemohl jsem to dosti zdlouha a mnohé obrazy dvakráte i třikráte čísti – v tom doručeny mně knihy cizí a tolik vychválené, že jsem je o překot četl, neboť musely odevzdány býti – a však bohužel toho času, kdybych raději byl Meluzínu četl nebo z ní operu dělal bylbych lépe učinil, byly tak výborné ty knihy že to ani za to nestojí abych ti je pojmenovával. Nyní tedy da kápo p. j. Právě jsem četl první zpěv, jak s rytířem po jezeru ploula, bylo půl desáté večír, všecko ostatní již spalo, já v mém zadním pokojíku sedím, a šustění Lužnice k tomu – najednou pod mým oknem na stráni slyšeti zpěv a kytaru! Jako vytržen a kouzly omámen co ten rytíř spěchám zticha k oknu – slyším i zpěv dívčicí – ale kdo to byl a proč tu byl dotud nemohu se dopídit, byl to pro mne večet z mnohých večerů nejskvostnější. – Při tom vím dobře, že ani jednou ani dvakrát nebude dosti čten p.j. z této strany ani Waltera, ani jeho překladatele ještě jsem neznal. Ač není přeložena veršem, přec taková sladkost a hladkost že málo našich básní mohou se ní vykázati. Ostatně jsi mne tvou hněvnohněvnou záповědí nejlépe sprostil soudu, anbych bez toho soudil co hluchý o koncertách, neboť ani za mák ještě angličtině nerozumím. Než na tvé slovo kdožby nevěřil? Kdoby z nás tak rád tvé překládání nečítal a necenil ba co samé původy: Ještě jsem ti nikdy nepsal žebych přál ne sobě ale Vlasti, abychom od tvého péra měli celého Skotta nebo Ossiana?“<sup>61</sup>*

V dlouhém úryvku z dopisu J. V. Kamarýta Čelakovskému se Kamarýt nejprve ospravedlňuje, že *Pannu jezerní* ještě nečetl, neboť se k němu dostaly jiné skvostné knihy, které mohl mít jen na krátko půjčeny. Nyní už ale 1. zpěv četl v krásné atmosféře. Píše sice, že překlad nemůže plně posoudit, jelikož nerozumí anglicky, ale i přesto jej velmi chválí a dokonce cení výše převod než originál. A žádá po Čelakovském v zájmu celého národa přeložení celého Scotta či Ossiana.

*„Mluvíce o Walterovi, musím ti pověsti, že jsem právě včera byl od něho lístkem počtěn přiloženým k listu Bowrgovu, a jak milá mi tato památka jeho rukopisu, nepotřebuji ti pověditi. Píše mi, že obdržel od Bowrg. jeden výtisk mého přeložení, a*

---

<sup>61</sup> Bílý 1907, s. 356

*ačkoli jest zcela nedoukem v našem starobylém jazyku, pročez svůj úsudek o mé práci pronést nemůže, nicméně, že s velikým oblíbením knihu tu přijal etc.* <sup>62</sup>

Čelakovský se svěruje Kamarýtovi s lístkem od Scotta, který byl přiložený k dopisu Bowringovu. Vystihuje hlavní body listku.

*„Když jsem četl, že tebe Skott vlastním lístkem poctil, nemůžeš ani sobě pomyslit, jaká radost mne podjala! Za tako pěknou odměnu molhbyš věru ještě aspoň Ivanhoe přeložiti.<sup>63</sup> Kdyby tak Skottovi chtěla choutka přijít aby se učil našemu jazyku, aneb by se jakýmkoli způsobem ukázal příznivcem Slávy. Jestli Bowring jeho přítelem nebo on Bowringov. nebude snad na tom chybovati.* <sup>64</sup>

Kamarýt je nadšen ze Scottova lístku a navrhuje Čelakovskému, ať přeloží i román *Ivanhoe* s věnováním Scottovi. Doufá, že by to mohlo Scotta přesvědčit ke studiu českého jazyka či aby jakkoliv jinak vyjádřil své sympatie Slovanům. Prý pokud jsou s Bowringem přátelé, nebude váhat.

*„Vaši Jezerní Pannu jsem nyní docela a s pozorností přečetl, a na Vasém ryzém, bohatém slohu velikou zábavu našel. Veliceby mě potěšilo kdyby se Vám více předmětů Skotových tvorů zalíbili chtělo. Snadné by pro Vás an jste se na nejtěžší z nich odvážil, a cíle dosáhl, všeci ostani býti musili.* <sup>65</sup>

Dalším, kdo povzbuzoval Čelakovského v překladu i jiných děl Waltera Scotta byl Milota Zdirad Polák. Opět se obdivuje *Panně jezerní* a označuje ji za k překladu nejsložitější, proto další překlad Scottových děl by pro něj měl být snadný.

*„Včera jsem psal Bowrg. a připomenul jsem že list Walt. v Praze většího divení dosáhl, než kdyby od F.<sup>66</sup> pocházel etc.* <sup>67</sup>

V dalším úryvku z dopisů Kamarýtovi píše Čelakovský, že Bowringovi psal o pozdvižení, které Scottův list v Praze způsobil, dokonce prý větší, než kdyby pocházel od císaře Františka.

---

<sup>62</sup> Bílý 1907, s. 358

<sup>63</sup> \* a Walterovi dedikovati (pozn. Bílého)

<sup>64</sup> Bílý 1907, s. 359

<sup>65</sup> Bílý 1907, s. 361

<sup>66</sup> patrně: od císaře Františka (pozn. Bílého)

<sup>67</sup> Bílý 1907, s. 362

*„Vyt' máte včeličky pilnost jak z Vašeho listu nahlížím a sice v spisování dopisování a odpisování, nebo že Vám i Walter Skott psát velice se mě líbí a skrze to že sobě závistníky získáte nepochybují neb od takového muže na něhož nyní skrz jeho učené spysy cela Evropa oko obrací, list tak vzdáleně obdržet musí být nemalá radost, kde kdybych navšem s Vámi podíl jako přítel nebral sám bych Vám závidět musel, Prahá jest k Vašemu oučelu arcit' pohodlné místo kde mnohé známosti velmi lehce nabíváte kterou byste v kraji draze platiti musel to já nejlépe cítim ale proto pravšechno předce nesmíte s krajem pohrdat neb i tento časem sladké ovoce přináší, a tím vzácnější květinka čím račí na pouši<sup>68</sup> nalezená; pročež jen ještě několik neděl a jak se těším, že svou otčinu navštívíte a obejmete vášého přítele jenž Vás tak toužebně očekává.“<sup>69</sup>*

Dopis Jana Vlastislava Plánka<sup>70</sup> obsahuje slova chvály i poučení. Nejprve Čelakovského chválí a velebí ho za jeho korespondenci, která zahrnuje i Waltera Scotta. Podotýká, že Čelakovský se nejspíše nevyhne závisti a zášti ostatních, když je teď znám po Evropě a dostává dopisy z takové dálky. Ale připomíná Čelakovskému, že Praha je sice vhodná k navazování kontaktů a i pohodlná pro život umělce, ale člověk nesmí zapomínat na svou rodnou krajinu a nesmí ji zavrhnout. Proto se také Plánek těší na Čelakovského návštěvu, která bude následovat.

*„Ondyno mi přišlo do rukou psaní jednoho z lepších Čechů a též literatura, který Pospíšilovi píše a si ztěžuje, že v P. jezerní mnoho neznámých a těžších slov nalézá, což mi nemilo bylo; neboť jsem se poněkud chvalně vyhýbal tomu; ale kdož to ví, co tomu, neb onom u neznámo jt.“<sup>71</sup>*

Čelakovský píše Kamarýtovi o něčí kritice psané Pospíšilovi, jelikož podle dotyčného *Panna jezerní* obsahuje velké množství neznámých a složitých slov. Čelakovský z toho nemá radost, ale on neovlivní, že některá slova jsou někomu známa a jinému ne.

---

<sup>68</sup> t. j.: ředčí (řidčí) na poušti (pozn. Bílého)

<sup>69</sup> Bílý 1907, s. 363

<sup>70</sup> Pozn.: Jan Vlastislav Plánek-, *Prozaik, básník, regionální kulturní pracovník, výrazný typ autora samouka.* (Marta Soukopová, *Lexikon české literatury 2000(3/II P-Ř)*, s. 946) Byl vlastníkem velké knihovny, která umožnila i např. Čelakovskému, aby se prvně soustavně zabýval českou literaturou. [21]

<sup>71</sup> Bílý 1907, s. 382

### 3.1.2 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 2.

„*Vaše Jezerní panna jest výbor poetické práce a podobne v Češtině nemáme, však neúčinkuje tolik, co Vaše ostatní v duchu slovenském složené práce.*“<sup>72</sup>

Šebestián Hněvkovský<sup>73</sup> se ve svém dopise obdivuje *Panně jezerní*, ale zároveň uznává, že práce nemůže být tolik účinná jako jeho vlastní práce (Čelakovského) s tematikou slovanskou.

„*V příštích číslech Včely začne se tisknouti hrab. Krasiňského AgayChán, dílo mistrovské, které Vám zajisté mnohou utěšenou chvíli způsobí. Mne aspoň básnický výtvor tento velice se líbil, a stálo mne to trochu práce, bych čtení populárnější učinil, než jest v originálu, o několik tonů však jsem předce spustil, než bylo u př. v Panně Jezerní.*“<sup>74</sup>

Čelakovský píše Karlu Vinařickému<sup>75</sup> o tom, že v časopisu *Včela*<sup>76</sup> vyjde Čelakovského překlad díla *AgayChán*, které by ho mohlo zaujmout. Čelakovský se při překladu snažil učinit dílo čtivějším, však ne tolik, jak tomu bylo u *Panny jezerní*.

*Odpověď na poslední dopis z 20. října, kterým jste mě poctil, jsem odložil až n nyní, protože jsem čekal na dotištění mého překladu. Nechtěl jsem riskovat, že bych měl pouze jeden exemplář toho velkého malíře duše a moře W. S. k nahlédnutí, podrobuji se tedy Vší žádosti a prosím Vás, abyste tuto kopii předal do jeho vlastních rukou.*<sup>77</sup>

---

<sup>72</sup> Bílý 1910, s. 19

<sup>73</sup> Pozn.: Šebestián Hněvkovský-„*Klasicistický básník, literární teoretik, dramatik, jedna z předních osobností tzv. první novočeské školy básnické. Autor sentimentálních a hrůzostrašných balad, humoristických básní, burleskního eposu s látkou z českých bájí, anakreontské poezie a epigramů; obhájce a vykladač puchmajerovské poetiky v prozodických sporech.*“ (Mojmír Otruba, Lexikon české literatury 1993, s. 211)

<sup>74</sup> Bílý 1910, s. 373

<sup>75</sup> Pozn.: Karel Alois Vinařický-„*autor alegorických, didaktických a příležitostných básní programově propagujících konzervativní myšlenkové a etické hodnoty, tvůrce literatury pro děti, překladatel antické a humanistické literatury, publicista hájící práva českého jazyka (zejména ve školství), sestavovatel čítanek a slabikářů, literární historik a kritik, filolog a editor.*“ (Václav Petrbok, Lexikon české literatury 2008, s. 1352)

<sup>76</sup> Pozn.: Česká včela-1834-1849-„*List s beletristickým, naučným, kritickým i informativním obsahem, přední literární časopis národního obrození; v počátcích jedno z center preromantické literární aktivity, od poloviny 40. let tribuna politicky akcentované kulturní publicistiky.*“ (Květa Holomová, Lexikon české literatury 2000, A-G, s. 484)

<sup>77</sup> Pozn.: Originál: „*Die Beantwortung des letzten Schreibens vom 20. 10ber womit mich Er Hochendlen beehrten, verschob ich bis zu diesem Augenblicke blos darum, weil ich in Einem meine Uiberetzung, die immer noch unter der Presse lag, mitzusenden Willens war. Ich würde es nicht gewagt haben ein Exemplar dem großen und Seelenmahler W. S. vorzulegen; allein ich unterwerfe mich Ihrem Verlangen, und bitte demnch beiliende Copie zu seinem Händen einbegleiten wollen.*“ (Bílý 1933, s. 599)



Čelakovský se v německém dopise Bowringovi omlouvá za pozdní odpověď na jeho dopis, ale čekal na dotištění *Panny jezerní*. A nakonec pod Bowringovým vlivem žádá, aby předal jeho překlad Scottovi.

*Znameníť potěšení mi přinesly W. S. řádky a já Vám mohu říci, že by mě psaní od svatého otce z Říma nemohlo tolik překvapit, natožpak potěšit. Všechno je tady literární a chci popřát Svému rukopisu, aby ho velký Mistr chtěl vidět a urozený slečna, aby si ho vyprosila a podle zbožného slovanského obyčeje jméno políbila, protože pak by naše publikum nenáleželo k posledním čtenářům a obdivovatelům těchto spisovatelů<sup>78</sup>*

Čelakovský potěšeně oznamuje Bowringovi nadšení z lístku Waltera Scotta v tomto německy psaném dopisu, dokonce by ho prý víc nemohl potěšit ani dopis od samotného papeže. Dále doufá, že díky tomuto překladu se bude české publikum snáze dostávat k takovýmto autorům.

### **3.1.3 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 3.**

Ve třetím díle Korespondencí nenalezneme žádné relevantní úryvky dopisů.

### **3.1.4 Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského-Díl 4.**

*Můj drahý příteli, psal jsem Vám 19. dubna a také jsem Vám poslal několik řádek od sira Waltera Scotta děkujíc za Váš překlad Panny jezerní a doufám, že jste ho obdržel<sup>79</sup>*

V dopise z 1. května 1828 Bowring doufá, že dopis s lístkem od Scotta Čelakovskému v pořádku došel.

*„Čtu v Musejníku oznámení nově vyšlých českých kněh, a na čele – Pannu Jezerní.“<sup>80</sup>*

Kamarýtovo nadšené „zvolání“, že se v časopise *Musejník* na prvním místě oznámení o nově vyšlých knihách objevuje *Panna jezerní*. Přesné znění oznámení nám Bílý

---

<sup>78</sup>Pozn.: Originál: „ Zu einem vorzüglichen Vergnügen Arden mir Sir Walter Scotts Zeilen, und ich kann Ihnen sagen, daß mich ein Schreiben vom heiligen Vater aus Rom nicht so sehr überrascht, geschweige denn mehr erfreut hätte. Alles, was hier literarisch ist und sehn will wünschte die Handschrift Ihres green Meisters zu sehen, und edle Fräulein erbathen sich, nach einem frommen slawischen Brauch, den werthen Namen zu küssen; denn unser Publicum gehört sichr nicht zu den letzten Lesern und Bewunderern diesel Schriftstellers.“ (Bílý 1933, s. 604)

<sup>79</sup> Pozn.: Originál: „My dear friend I wrote to you on 19 April a. sent a few lines from Sir Walter Scott acknowledging your translation of the Lady of the Lake & hope you recieved it.“(Bílý 1933, s. 103)

<sup>80</sup> Bílý 1933, s. 419

přibližuje: „V ČČM. 1828, na str. 142 prvního svazku: *Nové knihy české. 2. Panna Jezerní. Báseň v šesti zpěvích Waltera Skotta. Z anglického přeložil F. L. Čelakovský. V Praze, vedením a nákladem Jana H. Pospíšila, 1828, str. 195 v 12.*“<sup>81</sup>

### 3.2 Shrnutí Čelakovského korespondence

Mohu říci, že studium Čelakovského i jemu adresovaných dopisů přináší rozšíření obzorů. Dozvěděla jsem se mnoho informací k okolnostem překladu, jak pro Čelakovského bylo složité přeložit tak náročné dílo i reakce jeho přátel a známých. Neméně zajímavým byl Scottův dopis, který je jistě velkým oceněním překladu, i když jeho napsání záviselo hlavně na Bowringovi, který k němu Scotta přiměl. Také mě, dá se říci, překvapilo, kolika jazyky si byl Čelakovský schopen dopisovat a uznávám jeho osobnost překladatele nyní více.

---

<sup>81</sup> Bílý 1933, s. 419

## 4 KRITICKÉ SROVNÁNÍ ORIGINÁLU A PŘEKLADU

V následující části bych se ráda věnovala porovnání překladu a originálu samotného z hlediska různých rovin. Budu se snažit hledat rozdíly mezi díly, ale i to, co mají společné. Vzhledem k rozsahu díla i mé práce vyberu vždy pouze několik reprezentativních příkladů daného jevu či problematiky. V úvodu této kapitoly ještě zmíním několik teoretických informací ohledně obrozeneckých překladů, dále také ještě pro úplnost nastíním děj *Panny jezerní* a okolnosti jejího vzniku.

### 4.1 O Panně jezerní

Walter Scott začal pracovat na *Panně jezerní* v srpnu 1809 při své návštěvě oblasti Trossachs a okolí jezera Katrine. Inspirací pro napsání básně mu byla místní příroda, avšak Scott se rozhodl nesoustředit se tak mnoho na přírodní scenérie, ale snažil se více do hloubky propracovat psychiku svých postav. Psaní mu šlo velmi plynule, bylo pozdrženo pouze onemocněním jeho dětí. *Panna jezerní* byla vydána 8. května 1810.[28]

V díle je ústředním tématem láska, která se odehrává na pozadí boje o moc. Klan Douglasův se bouří proti králi Jamesi V., ten se však v přestrojení shodou okolností ocitá na hradě Roderickově, kde Douglas a jeho půvabná dcera Ellena hledají úkryt. Král se do Elleny zamiluje, ale brzy pozná, že není jediný, kdo této panně jezerní podlehl. O její ruku usiluje sám Roderick a také mladík, jenž je věrný králi-Malcolm. Malcolm vede těžký vnitřní boj, neboť chce zůstat věrný králi, ale zároveň si uvědomí, že cítí potřebu pomoci Elleně a jejímu otci. Její otec si však boj s králem rychle rozmyslí a přichází ho odprosit na královský dvůr Stirling. Král stále v utajení chce ochránit Ellenu a nabízí jí bezpečí, ta ho odmítá, tak jí nechává svůj prsten se slovy, že s ním může žádat cokoli od krále. Během návratu na svůj dvůr se James potkává s Roderickem a v boji ho smrtelně zraní. Když dorazí domů je zde už Ellena, která poznává, že tajemným cizincem nebyl nikdo jiný než král. Krásná dívka tak usmíří oba mocné muže a nakonec se může vdát za svou lásku-Malcolma.[28]

### 4.2 Obrozenecký překlad

O tom, jak vypadal překlad v letech označovaných jako národní obrození, čerpám z knihy již výše zmíněné, a to z *Českých teorií překladu*. To, jak Levý píše o překladu *Panny jezerní*, v této kapitole komentovat nebudu, neboť to již shrnuto bylo.

Pro mě se nyní stává nosnou kapitola nazvaná *Obrozenský překlad*, která pojednává především o vlivu klasicismu a romantismu na překlad a jak se tyto protichůdné tendence projevovaly v českém prostředí. Vzhledem k tomu, že dílo rozebírané v mé práci patří do větve romantických překladů, ty klasicistní zmíním pouze stručně. Hlavními body klasicistních překladů jsou: zaměřenost na poezii, více než na obsah se soustředí na formu, dílo mělo být mezinárodně platné-zbavené národních a individuálních prvků, často se hovořilo o tom, že překlad může být lepší než originál.[13]

Naprosto opačné znaky nacházíme v překladu romantickém, neboť hlavním úkolem romantického překladatele bylo „zachovat do detailů všechny individuální rysy originálu, ať již jde o jazykové zvláštnosti předlohy, nebo o zvláštnosti životního prostředí v díle zobrazovaného.“<sup>82</sup> Pro romantiky překlad vlastně ani do důsledku neexistuje, neboť naprosto se přiblížit originálu je nemožné. Přesto se o něj pokoušeli. Za ideál romantického překladatelství lze označit doslovný překlad, v zájmu čehož se autoři při překladu poezie často vzdávali veršované formy ve prospěch té prozaické. Tento druh převodu však často „zneužívali“ méně schopní překladatelé. Což rozhodně není případ *Panny jezerní*, která dokonale reprezentuje tento typ překladu. Doslovný překlad tedy měl na překladatele dva účinky: u těch méně schopných a zkušených měl za následek jejich selhání, pro ty nadanější pak představoval dobrou metodu, jak obohatit českou literaturu kvalitními překlady z nejrůznějších jazyků. A k těmto nadaným rozhodně můžeme zařadit, v čemž s Jiřím Levým rozhodně souhlasím, i Františka Ladislava Čelakovského a jeho *Pannu jezerní*. [13]

#### 4.3 Originál versus překlad

Po porovnání obou děl mohu říci, že Čelakovský se svého překladatelského úkolu zhostil opravdu svědomitě. Podle statí či samotného historického přehledu u Levého (a též i z Turečkovy knihy) jsem si mohla udělat dobrý obrázek o typických prvcích příznačných překladům doby obrozenecké. Mnoho prvků překlad ochuzuje, jiné ho naopak posouvají na další úroveň. Myslím, že Čelakovský dostal výše zmíněným ideálům romantického překladatelství velmi obstojně. Snažil se a myslím, že úspěšně, o to, aby zachoval co nejvíce individuálních prvků Scottova díla a také co nejvíce z přírodní scenérie v díle popisované. Proto mezi dílem originálním a překladem

---

<sup>82</sup> Levý, s. 70

nenacházíme příliš markantních rozdílů. Pokud se mezi nimi objeví nějaké nesrovnalosti, jde spíše o maličkosti: několik výpustek, přiblížení některých názvů či jmen českému čtenáři (ale opravdu v malé míře), zvláštní označení 3. zpěvu aj. K porovnání děl navzájem používám, co se týče Scotta, verzi, se kterou pracoval i Čelakovský, tedy tu z roku 1810, verzi Čelakovského také používám tu původní z roku 1828.

#### 4.3.1 Co Čelakovský vypouští

Prvního většího rozdílu si můžeme všimnout hned, jakmile si paralelně prohlédneme začátky obou knih. V *The Lady of the Lake* ještě před samotným textem uvádí Scott dílo tzv. Argumentem. Jde o jakési seznámení s tím, kde se děj bude odehrávat, po jaký časový úsek a jak časové rozdělení odpovídá jednotlivým zpěvům.

### ARGUMENT.

---

*The Scene of the following Poem is laid chiefly in the vicinity of Loch-Katrine, in the Western Highlands of Perthshire. The Time of Action includes Six Days, and the transactions of each day occupy a Canto.*

Pro ilustraci tento *Argument* uvádím přímo do textu. V překladu Scott říká: Výjev z následující básně je zasazen především do okolí jezera Katrine, v západních Highlandách v Perthshiru. Čas děje zahrnuje šest dní, přičemž každý den se odehrává v průběhu jednoho zpěvu (canta). Důvod, proč Čelakovský tento úvod do díla vynechal, není jasný, ve své korespondenci jej nezmiňuje, ani nikde dál v díle tento čin neospravedlňuje. Nutno však říci, že vynechání tohoto detailu, českému čtenáři stejně příliš neříkajícím, na kvalitě překladu nijak neubírá a Scottovo dílo lze snadno pochopit i bez něj.

Další výpustky nalezneme roztroušené po celém díle, většinou se jedná o vypuštění verše nebo veršů, které pro spád děje nejsou důležité, nepřispívají ani

k lepšímu popisu nálady či pocitů hrdiny, jen pouze doplňují dílo okrajovou informací. Co se týče motivů zeměpisných, které prostupují dílo skrz na skrz, Čelakovský ponechává i v překladu drtivou většinu. Občas některý vynechá, ale podle toho, co jsem se dozvěděla o obrozeneckých překladech, mohl by tyto motivy vynechávat v daleko větší míře. Co by se vzhledem k době dalo očekávat, je potlačení motiviky erotické, avšak ani to se v překladu nestává. Spojení jako: *sněžná ňadra* či *prsou pěknějších* nalezneme v díle mnohokrát a náš autor tato spojení bez omezení překládá. Co se týče motivu nanejvýš typického pro originál a příznačného pro Skotsko: *vřes a vřesoviště*, mohu říci, že v překladu tento motiv nenalezneme zdaleka v takové míře, v jaké jej užívá Scott v originálu. Čelakovský motiv vřesu na některých místech úplně vypouští, nebo ho nahrazuje jinými rostlinami. Pokud mohu soudit, příčinou tohoto by mohla být skutečnost, že v jazyce anglickém nalezneme pro slovo vřes nespočet výrazů, zatímco jazyk český je v tomto ohledu značně omezen. Což je jistě způsobeno také rozdílným množstvím výskytu vřesu u nás a ve Skotsku. Čelakovský se tedy nejspíše nemínil stále opakovat, snažil se o bohatý básnický jazyk, a proto slovo nahrazoval či vypouštěl.

#### 4.3.2 Co Čelakovský nahrazuje něčím jiným

Několikrát se v textu objeví slovo, které se v originále nevyskytuje, a to z originálu často chybí. Čelakovský některá slova čas od času nahrazuje jinými. Nejde většinou o slova naprosto odlišná, do textu se stále hodí. Není jasné, zda to dělá z důvodu, že se mu dané slovo do textu více hodí nebo protože se v té době slovo překládalo jinak, mělo jiný význam. Jako příklad uvedu například slova: *southern-jihní*, přeloženo na str. 13 jako *polední*, *grey-šedý* (v kontextu šedák) přeloženo na str. 16 jako *hnědák*. Příklad přeložení šedé barvy na hnědou se v textu objevuje vícekrát.

Co se týče jmen vlastních, Čelakovský, některá nechává v původní podobě, především ta, která nemají český ekvivalent: *Ellena, Douglas, Malcolm*. Podoba jiných jmen je převedena na odpovídající českou: *Blanche-Blanka, William-Vilím*. Jméno, kterým se představuje král v utajení *James Fitz-James*, se poprvé objevuje v textu jako *Jakob Jakobovič*, dále i podle použití v originálu jako *Fitz-Jakob*. Čelakovský tak jména více přibližuje českému čtenáři a jejich úprava je v textu přijatelná a působí v něm přirozeně.

Za zvláštní lze považovat pojmenování dvou zpěvů, druhého a především třetího. Druhý zpěv, který je v originále nazván *The Island-Ostrov*, se v překladu

nazývá pro nás dnes již možná nesrozumitelným slovem polského původu *Výspa*, které označuje ostroh-tedy skalní útvar s příkrými stěnami. Ač pro nás slovo zvláštní, v 19. století tomu tak rozhodně být nemuselo, tudíž to Čelakovskému nelze rozhodně vyčítat. Název třetího zpěvu však pro mě zůstává větší záhadou, neboť jeho originální název *The Gathering* lze přeložit více způsoby, nicméně tím nejběžnějším je *shromáždění*. Čelakovský naproti tomu třetí zpěv nazývá slovem *Hotovost*, jehož význam jsem dosud neznala. V Jungmannově Slovníku česko-německém ve svazku prvním jsem nicméně našla, že Jungmann slovo *hotovost* uvádí jako připravenost. Není mi tudíž jasné, proč Čelakovský užil tento název, a bohužel jsem o této zvláštnosti nenašla nic bližšího. Názvy ostatních zpěvů jsou nanejvýš přesné a adekvátní.

### 4.3.3 Písňe

Písňe jsou jedinými složkami textu, které si zachovávají svou veršovanou formu, zbytek textu, jak již bylo mnohokrát výše zmíněno, je převeden do prózy. V originále se v písňích nachází všechny druhy rýmů, a to často dokonce v jedné jediné písni. Například se tomu tak stalo ve *Zpěvu plavců* z druhého zpěvu. Pokud si stejnou písni vyhledáme v Čelakovského překladu, zjistíme, že Čelakovský písni přeložil tak umně, že se mu podařilo zachovat rýmové schéma originálu. V *Písni pohřební*, která je pravidelně vystavěna na rýmu střídavém, Čelakovský opět schéma dokonale dodržuje, což můžeme nalézt u všech písni. Pro ilustraci uvádím písni v obou verzích, při čemž českou jsem převedla z tištěného švabachu do současnější verze:

*„Coronach-Funeral song*

*He is gone on the mountain,*

*He is lost to the forest,*

*Like a summer dried fountain,*

*When our need was the sorest.*

*The font, re-appearing,*

*From the rain-drops shall borrow,*

*But to us comes no cheering,*

*To Duncan no morrow!*

*The hand of the reaper*

*Takes the ears that are hoary,*

*„Písni pohřební*

*Vymknul z našich ramen,*

*Zmizel v lesině černé,*

*Jak horkem vyschlý pramen,*

*Vydav nás nouzi perné;*

*Vláhy nebe vyleje,*

*Zdroj oživne znovu-*

*Nám se radost nevystkveje,*

*Ni jitro Dulkanovi.*

*Jen vyzrálému klasu*

*Pode srpem klesnouti,*

<i>But the voice of the weeper</i>	<i>Oh, čemu dříve času</i>
<i>Wails manhood in glory;</i>	<i>Mužské zprávě hynouti!</i>
<i>The autumn winds rushing</i>	<i>I se stromů vadnoucí,</i>
<i>Waft the leaves that are searest,</i>	<i>Lupen jen vítr svírá,</i>
<i>But our flower was flushing,</i>	<i>Proč květ náš libě kynoucí</i>
<i>Hen blighting was nearest.</i>	<i>Osud z jara podrývá!</i>
<i>Fleet foot on the correi,</i>	<i>Letná noho borem, strání,</i>
<i>Sage counsel in cumber,</i>	<i>V radách moudré oko!</i>
<i>Red hand the foray,</i>	<i>Ruko silná v bojování,</i>
<i>How sound is thy slumber!</i>	<i>Ach! což spíte přehluboko!</i>
<i>Like the dew on the mountain,</i>	<i>Jak na horách rosička,</i>
<i>Like the foam on the river,</i>	<i>Jak pěny na proudu řeky,</i>
<i>Like the bubble on the fountain,</i>	<i>Lehkých jak bublin hříčka,</i>
<i>Thou art gone and for ever!</i> <sup>83</sup>	<i>Zmizel jsi nám – na věky!</i> <sup>84</sup>

Lze tedy říci, že převodem do prózy si rozhodně práci neulehčil, neboť je vidno, že výtečně zvládá i překlady z verše do verše. O svých důvodech, proč si vybral na převod většiny díla prózu, hovoří výše ve svých dopisech. Hlavním důvodem byla stručnost anglického jazyka, který byl pro to nepřevoditelný do češtiny. Rým by pak také Čelakovského svazoval, proto se drží příkladu Szenkiewiczova. Ani v písničkách nevynechává motivy, naopak zajímavě je převádí do českého jazyka, používajíc často velmi originální poetismy a metafory.

#### 4.3.4 Motivy vyskytující se v originálu i v překladu

Pokud mám vybrat jeden druh motivů, který v díle naprosto převládá, pak jsou to jistě motivy přírodní. Jmen nejrůznějších živočichů a rostlin vyskytujících se ve skotské přírodě nalezneme v díle bezpočet. Zajímavá je především jejich rozmanitost, neboť se opravdu jedná o desítky druhů, které Scott uvádí, a to z fauny i flory. Někteří z živočichů a rostlin jsou známí i v našem prostředí, jindy jde o druhy pro většinu z nás nové, u nás se nevyskytující. To může dokládat i Čelakovského pojmenování pro tuleně,

<sup>83</sup> Scott, s. 117-118

<sup>84</sup> Čelakovský, s. 81-82



který je označen jako *Nerpice*, v poznámce pod čarou doplněn i latinským a německým názvem (*Phoca marina*, Seehund). S většinou dalších druhů rostlin a živočichů se Čelakovský, co se týče jejich názvů, poradil velmi přesně, snad jen občas se objeví špatné označení pro některého živočicha, ale chyba není nijak zásadní. Jako příklad takového špatného označení bych uvedla výraz *ptarmigan*, což je anglické označení pro bělokura. Čelakovský však pojmenovává tohoto živočicha jako *jeřábka*. Bohatší je oproti překladu originál v některých pojmenováních, avšak to je dáno opět jazykem (stejně jako u vřesu), kdy například *jelen* (či divoká zvěř) mají v textu mnoho pojmenování, jmenujme *stag* či *deer* a další. Jako další motivy a jiné zvláštnosti textu uveďme jiné přírodní motivy, typu krajinných scénérií (skály, údolí, rokliny, strže aj.), motivy hudební (ať už samotné nástroje či hudební terminologii), častá jsou přirovnání (většinou právě k nějaké součásti přírody, dále je text plný přívlastků (slova bez nich nalézáme pouze obtížně) a další.

#### 4.3.5 Jazyk překladu

Čelakovský využívá bez výhrady češtiny spisovné, v té době by bylo cokoli jiného zřejmě nemístné. Pro dnešního čtenáře může být čtení původní verze poněkud obtížné, neboť je psána češtinou té doby a ta se od té dnešní lišila. Nejen co se týče slovní zásoby, ale také co se týče grafiky samotné. Pro lepší ilustraci odkazují na svůj poznámkový aparát, který obsahuje dvoustránkovou ukázkou původního překladu. Já sama, když jsem ho začala číst, musela jsem si pro začátek vytvořit malou tabulku. Například, že *G* mám číst jako *J* či *R* jako *Ž*. Ale po přečtení několika desítek stránek se člověk do jazyka ponoří a přijme ho za svůj a rozdíl ani nevnímá.

#### 4.3.6 Poznámkový aparát obou děl

Walter Scott ke svému dílu přikládá více než rozsáhlý poznámkový aparát čítající plných 126 stran. Jeho obsah tvoří jak zeměpisná pojmenování, tak i vysvětlení některých jiných faktických věcí, ale také přiblížení historického kontextu a často i význam některých konkrétních veršů. Čelakovského poznámky jsou v tomto ohledu mnohem kratší, jde pouze o pět stran. Čítají povětšinou informace historické a zeměpisné. Zmíněny jsou i skotské zvyklosti. Čelakovský plně čerpá z poznámek Scottových, avšak vybírá pouze ty přínosné pro českého čtenáře a i ty vybrané ještě dále zestručňuje.

#### 4.4 Shrnutí analýzy

Mohu říci, že Čelakovského překlad lze jistě řadit k těm velmi zdařilým, ač to pro něj byl jistě úkol nesnadný (jak sám v korespondenci přiznává), zhostil se ho nanejvýš svědomitě a důkladně. Podařilo se mu zachytit ducha díla a uchovat co nejvíce individuálních prvků celé básně. Jeho zdařilý pokus nezapadá ani v dnešní době a mohu jen litovat, stejně jako jeho literární kolegové, že toho ze Scotta nestihl přeložit více.

## 5 ZÁVĚR

Má práce měla porovnat dvě díla, originál a převod, historické romantické básně *Panna jezerní*. Ve své práci jsem se snažila shromáždit v první kapitole přehled nejdůležitějšího mínění o překladu, v druhé pak písemný styk Čelakovského a jeho kolegů a ve třetí části jsem se věnovala porovnání obou textů samotných. Mohu říci, že Čelakovský se při překladu příliš neodchýlil od originálu, snažil se zachovat individualitu díla a musím říci, že se mu to do velké míry povedlo. Vzhledem k tomu, že Čelakovský překládal podle polské verze, bylo by potřeba uvažovat i o porovnání těchto verzí. Mým cílem však bylo posoudit, zda se českému čtenáři dostalo i přesto dobrého přehledu o původním Scottově znění. A mohu říci, že dostalo. Vliv má na to jistě i fakt, že čelakovský sice překládal podle polské verze, avšak podle poznámek, které uvádí ve své knize Levý, nahlížel paralelně i do anglické verze. Proto můžeme jeho překlad hodnotit za tak kvalitní. Čelakovského překlad je plný nádherných obrazů skotské přírody a popisů lyrických nálad a za Scottovým dílem v ničem nezaostává. Vynechávky oproti originálu jsou minimální, často velmi opodstatněné, neboť jsou buď pro českého čtenáře nedůležité, nebo neexistují vhodná pojmenování v češtině. Abych tedy vše shrnula, Čelakovského překlad zaznamenala většina vybraných autorů. Někteří píšou pouze o jeho existenci, jiní ho komentují, a najdou se i tací, kteří se ho pokoušejí hlouběji analyzovat. Informace, které přináší jednotliví autoři, se často opakují, nejrozsáhlejší pojednání plné nových informací bezpochyby přináší Levý. Kapitola věnovaná korespondencím obsahuje útržky dopisů věnující se *Panně jezerní*. Tato kapitola dobře ilustruje celé dění kolem překladu a přináší názory Čelakovského přátel a kolegů na jeho dílo. V hlavní kapitole celé mé práce jsem se pokusila přinést srovnání obou děl, jak originálu, tak i překladu, a to z hlediska několika rovin. Analýza obsahuje rovinu tematickou, jazykovou a především srovnání různých odlišností mezi oběma díly. Snažila jsem se postihnout jak to, co Čelakovský oproti originálu vynechal, tak to, co nějakým způsobem pozměnil. Jak už jsem uvedla výše, Čelakovského práci odvedenou na překladu hodnotím jako nadmíru kvalitní a rozdíly mezi oběma díly lze označit za minimální. Proto závěrem chci říci, že Čelakovského dílo mohu doporučit každému, kdo nestačí znalostmi na originál, neboť ho překlad neochudí o nic ze Scottova díla.

## 6 SEZNAM LITERATURY

### 6.1 Primární literatura

- 1) SCOTT, Walter. *The Lady of the Lake: A Poem*. 2. vyd. Edinburgh: James Ballantyne and Co. Edinburgh, 1810.
- 2) ČELAKOVSKÝ, František Ladislav. *Panna gezernj: baseň w šesti zpěwjch*. Praha: Jan H. Pospíšil, 1828, 188 s.

### 6.2 Sekundární literatura

- 3) MALÝ, Jakub. *František Ladislav Čelakovský: životopisný nástin*. Praha: B. Rohlíček, 1852, 20 s.
- 4) HAŠKOVEC, Miroslav Prokop. *František Ladislav Čelakovský*. Praha: Karel Ločák, 1899, 12 s.
- 5) BÍLÝ, František. *Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského*. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1907. Díl 1.
- 6) BÍLÝ, František. *Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského*. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1910 a 1911. Díl 2.
- 7) BÍLÝ, František. *Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského*. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1914 a 1915. Díl 3.
- 8) HORČIČKA, Josef. *František Ladislav Čelakovský, jeho život a dílo*. Praha: Otto, 1917, 57 s.
- 9) BÍLÝ, František. *Korrespondence a zápisky Frant. Ladislava Čelakovského*. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1933. Díl 4.
- 10) JAKUBEC, Jan. *Literatura česká devatenáctého století: Od osvícenství po družinu Máje*. 2. vyd. Praha: Jan Leichter, 1934. Sv. II.
- 11) VODIČKA, Felix. *Počátky krásné prózy novočeské*. Praha: Melantrich, 1948.
- 12) DOLANSKÝ, Julius. *František Ladislav Čelakovský*. Praha: Středočeské tiskárny, 1952.
- 13) LEVÝ, Jiří. *České theorie překladu*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, 1957.
- 14) VODIČKA, Felix. *Dějiny české literatury*. Praha: ČSAV, 1960. Sv. II.
- 15) ZÁVODSKÝ, Artur. *František Ladislav Čelakovský*. Praha: Melantrich, 1982.

- 16) CAHA, Jan a Jiří KRÁMSKÝ. *Anglicko-český slovník*. 7. vyd. Praha: SPN, 1991, 877 s. ISBN 80-042-5735-6.
- 17) *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 2/I. H-J*. 1. vyd. Editor Vladimír Forst. Praha: Academia, 1993, 592 s. ISBN 80-200-0468-8.
- 18) NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny*. 5. vyd. Brno: Atlantis, 1995, 1804 s. ISBN 80-710-8105-1.
- 19) *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, 834 s. ISBN 80-200-0607-9.
- 20) LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku: 1. polovina 20. století*. Editor Emil Lukeš, Jiří Holý. Praha: Lidové noviny, 1999, 604 s. Česká historie. ISBN 80-710-6289-8.
- 21) *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 1. A-G*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0797-0.
- 22) *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 2/II. K-L*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0469-6.
- 23) *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 3. M-Ř Svazek I. M-O*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000, 728 s. ISBN 80-200-0708-3.
- 24) *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 3. M-Ř Svazek II. P-Ř*. 1. vyd. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0708-3.
- 25) TUREČEK, Dalibor. *Rozporuplná sounáležitost: německojazyčné kontexty obrozenského dramatu*. 1. vyd. V Praze: Divadelní ústav, 2001, 190 s. České divadlo (Unnumbered). ISBN 80-700-8122-8.
- 26) *Německo-český, česko-německý studijní slovník*. 4. dopl. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, 1163 s. ISBN 80-860-0275-6.
- 27) *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 4/II. U-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 2008. ISBN 80-200-1671-3.
- 28) HAMAN, Aleš. *Trvání v proměně: česká literatura devatenáctého století*. 2., rev. vyd. Praha: ARSCI, 2010, 326 s. ISBN 978-807-4200-113.

#### INTERNETOVÉ ZDROJE

- 29) The Lady of the Lake. EDINBURGH UNIVERSITY LIBRARY. *The Walter Scott Digital Archive* [online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://www.walterscott.lib.ed.ac.uk/works/poetry/lady.html>

- 30) TÁBORSKÁ, Jiřina. Felix Vodička. ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR, v. v. i. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 1998, 21. 8. 2006 [cit. 2012-02-17]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=593>
- 31) Family History: The Founding of Dynasty. *Czartoryski* [online]. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.czartoryski.org/familyhistory.htm>
- 32) Sir John Bowring. ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA INC. *Encyclopædia Britannica: Encyclopædia Britannica Online* [online]. V 20, 2010 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/76291/Sir-John-Bowring>
- 33) MERRIAM-WEBSTER, Incorporated. *Merriam-Webster Online Dictionary* [online]. [cit. 2012-05-07]. Dostupné z: <http://www.merriam-webster.com/>
- 34) Canto. ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA INC. *Encyclopædia Britannica: Encyclopædia Britannica Online* [online]. V 20, 2010 [cit. 2012-05-07]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/93184/canto>
- 35) JUNGSMANN, Josef. *Slovník česko-německý* [online]. Praha: Knížecí arcibiskupská knihtiskárna, 1835 [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=qP4KAQAAMAAJ&pg=PA738&lpg=PA738&dq=hotowost&source=bl&ots=JvPAB6INRV&sig=ZxyZUqakeAwKpWsCKDN9C4zC4a0&hl=cs&sa=X&ei=dw2pT4PKF4WF-waZ992TDQ&ved=0CEgQ6AEwAA#v=onepage&q=hotowost&f=false>

132 THE LADY OF THE LAKE. CANTO III.

The dell, upon the mountain's crest,  
 Yawned like a gash on warrior's breast;  
 Its trench had staid full many a rock,  
 Hurl'd by primæval earthquake shock  
 From Benvenue's grey summit wild,  
 And here, in random ruin piled,  
 They frowned incumbent o'er the spot,  
 And formed the rugged sylvan grot.  
 The oak and birch, with mingled shade,  
 At noontide there a twilight made,  
 Unless when short and sudden shone  
 Some straggling beam on cliff or stone,  
 With such a glimpse as prophet's eye  
 Gains on thy depth, Futurity.  
 No murmur waked the solemn still,  
 Save tinkling of a fountain rill;  
 But when the wind chafed with the lake,  
 A sullen sound would upward break,  
 With dashing hollow voice, that spoke  
 The incessant war of wave and rock.

CANTO III. THE GATHERING.

133

Suspended cliffs, with hideous sway,  
 Seemed nodding o'er the cavern grey.  
 From such a den the wolf had sprung,  
 In such the wild cat leaves her young;  
 Yet Douglas and his daughter fair,  
 Sought, for a space, their safety there.  
 Grey Superstition's whisper dread  
 Debarred the spot to vulgar tread;  
 For there, she said, did fays resort,  
 And satyrs\* hold their sylvan court,  
 By moon-light tread their mystic maze,  
 And blast the rash beholder's gaze.

## XXVII.

Now eve, with western shadows long,  
 Floated on Katrine bright and strong,  
 When Roderick, with a chosen few,  
 Repassed the heights of Benvenue.  
 Above the Goblin-cave they go,  
 Through the wild pass of Beal-nam-Bo;

\* The *Urisk*, or Highland satyr. See note.

The prompt retainers speed before,  
 To launch the shallop from the shore,  
 For cross Loch-Katrine lies his way  
 To view the passes of Achray,  
 And place his clansmen in array.  
 Yet lags the Chief in musing mind,  
 Unwonted sight, his men behind.  
 A single page, to bear his sword,  
 Alone attended on his lord ;  
 The rest their way through thickets break,  
 And soon await him by the lake.  
 It was a fair and gallant sight,  
 To view them from the neighbouring height,  
 By the low-levelled sun-beam's light ;  
 For strength and stature, from the clan  
 Each warrior was a chosen man,  
 As even afar might well be seen,  
 By their proud step and martial mien.  
 Their feathers dance, their tartans float,  
 Their targets gleam, as by the boat

Obr. č. 1- Úryvek u originálu



dlina wskále, gako rána wprsech bogownj-  
ka. Propast' tu kdys zařitily skalné stohy,  
kácené s čeřenů Benvenu šediwého w pr-  
wowékém zachwénj země, genž po náhodě  
swé nerůdné wrstwy hromadjece wytwo i-  
ly wrubowitau tuto skaulu lesnj. Dub a  
břjza matauce swé stjny, o polednách zde  
saumraky prostjragj, leda druhdyli smy-  
kem amžikem se zakmitne paprslek na str-  
žinách, práwě w takowém zalesknutj, gako-  
wé se po twých hlubinách, budaucnosti, w  
oku proroka přemihne. Žádný hluk nerušj  
tu slavné ticho, kromě žjdlá hrčejho; ale  
kdy bauře gezerem zmjtati počne, tu i k  
této hůře dorážj hučenj diwé a duté ge-  
ky wyprawugj o wzteklém zápasenj wln sau-  
skaljm bez ustánj. — Strašnj překlopové  
wisj nad šerau geskynj, myslelby, že po-  
kywugj sobě nad propastj. W takých brlo-  
hách čjhá wlk, w takých pelešjch plodj se  
diwoké koty. Gednak Douglas se swau  
zpanilau dcerau hledá zde na čas ochrany.  
Dáwných powěr šepty zahražugj luze w  
tato mjsta přjstupu; powjdá se totiž, zde  
že prowodj bozkorky swé plesy, zde že Le-  
soňowé držjwagj schůzky, při bledé luně  
tropjce swé obludy, a oslepugjce zraky zwě-  
dawých diwáků.

## 27.

Giž plawil wečer dlauhé stjny po ga-  
sném Katrinu, kdy Roderik u wybraném  
spolku se wracel po wýšinách Benveňu-  
ských. Cesta ge weďla bljzko geskyně ča-  
roděgnie strašnau žlabinau, genž Beal-  
nam-Bo se nazjwá; druhowé wůdcowi spěcha-  
gj dolů odrazit loď uchystanau k přeplynu-  
tj Katrinu, magjce w záměru prohlédnauti  
auwozy Achrajské a tam zšikowati kmen  
Alpjuůw. Ale, wiď to neobyčejný! — da-  
leko za njmi zůstává náčelnjk zabraný w  
myšlénky. Geďiný panošek, nesa meč, pro-  
wázj pána swého: ostatnj prodrawše se křo-  
winami giž nad gezerem stogj čekagjce.  
Čacké a wznešené s hor sausednjch wply-  
nutj přjzemnjm wečernjch oswět na ně po-  
djwánj! Podlé síly a postawy gest každý  
tento wálečnjk gádro kmene swého; widě-  
ti to snadno i z daleka po gich hrdé chůzi  
a udatném wzeženj. To chwénj per w  
chocholech, těch tartanů plápolánj, ten  
šjřtů leskot! A takto w diwých sestupech  
ozbrogenci u lodi se hromadjece přidawa-  
gj zvláštnj okrasu tēmtu hornatým břehům.

## 28.

Wůdce na wzdory spěchu swému  
sstupuge zwolna s wrchu práwě tau stranau,  
kde stezka se wine k Douglasowu mračné-

Obr. č. 2-Úryvek z Čelakovského překladu